

Natuur.blad

België-Belgique

P.B - Antwerpen X

3/1485

Afgiftekantoor
Antwerpen X
P106230

Driemaandelijks verenigingsblad van Natuurpunt – september - oktober - november 2010 – jaargang 9 – nummer 3
verschijnt in maart, juni, september en december

Toelating – gesloten verpakking
Retouradres: Natuurpunt,
Coxiestraat 11,
2800 Mechelen

Grote natuurgebieden als hoeksteen van natuurbehoud

Mikpunt
SOS Paddenstoelen

Brandpunt
**Vol energie voor een
ambitieuus klimaatbeleid**

natuurpunt
natuur voor iedereen

Grote natuurgebieden als hoeksteen van natuurbehoud

Bij discussies over natuurbehoud en biodiversiteitsverlies, is de schaalgrootte een terugkerend punt. Moeten er vooral grote natuurgebieden komen?

Vis van het jaar

Je hebt "van het jaar" verkiezingen in allerlei categorieën. Zo won www.natuurpunt.be vorig jaar de titel "website van het jaar" in de categorie "groen".

Wie wil investeren in natuur?

Van 18 tot 29 oktober vindt in het Japanse Nagoya een internationale topbijeenkomst over biodiversiteit plaats. Geen enkel land is erin geslaagd om de beloften uit het verleden (Countdown 2010) waar te maken: de natuur staat overal onder grote druk.

Schelpen voor de herfst

Ga je een weekendje uitwaaien aan zee? Waarom niet eens op zoek gaan naar deze 12 pareltjes die zomaar voor het rapen liggen op onze stranden.

Natuur vroeger & nu: Boelaremeersen

De Boelaremeersen in de Dendervallei (Geraardsbergen, Oost-Vlaanderen) bestaan uit een mozaïek van natte ruigten, rietvelden, valleibosjes en bloemrijke weilanden.

Landschap De Liereman: Stille waters, woeste gronden

Paarse heide, diepblauwe vennen, goudgele stuifduinen, golvende graslanden en mysterieuze broekbossen. Nergens anders kan je alle Kempense troeven beter beleven dan in het noordoosten van de provincie Antwerpen.

Dag van de Natuur 2010: Werk mee aan biodiversiteit in je buurt!

Op 20 en 21 november 2010 staat de Dag van de Natuur op de agenda. Op die dag willen we zoveel mogelijk mensen betrekken bij het beheer van onze natuurgebieden.

SOS paddenstoelen:

Tips voor paddenstoelvriendelijk natuurbeheer

Paddenstoelen krijgen meer en meer de aandacht die ze verdienen. En dat is maar goed ook, want met meer dan 4000 soorten in ons land vertegenwoordigen ze een belangrijk deel van onze biodiversiteit.

Het Charter voor Biodiversiteit in Vlaanderen: Biodiversiteit vertaald in concrete acties

Op steeds meer plaatsen springen de lokale overheden op de biodiversiteitstrein. Gelukkig, want gemeenten spelen een belangrijke rol in het beheer en de inrichting van de openbare ruimte.

Vol energie voor een ambitieus klimaatbeleid

De voorbije maanden kregen we talrijke aanwijzingen dat de klimaatverandering volop bezig is en catastrofale gevolgen kan hebben. Nochtans zijn alle middelen voorhanden om de klimaatcrisis te lijf te gaan.

Bekroning 40 jaar werk in Vallei van de Zwarte Beek

"Zo'n uitgestrekt, gaaf beekdal is vrij zeldzaam"

Natuurpuntvrijwilliger Willy Vanlook is de eerste Vlaming die de Nederlandse Heimans en Thijsse Prijs wint.

Welkom in het beloofde land voor de natuurliefhebber

Israël is vaak in het nieuws met politieke of religieuze gebeurtenissen, slechts zelden gaat het over de natuur. Op een kruispunt van drie continenten en met vier verschillende klimaatzones heeft Israël enorm veel te bieden voor een land dat een stuk kleiner is dan België.

Foto cover: helmmycena. Foto: Vilda/Lars Soerink

6

Foto: Vilda/Rollin Verlinde

10

14

18

23

27

34

Foto: Bart Heiweg

36

38

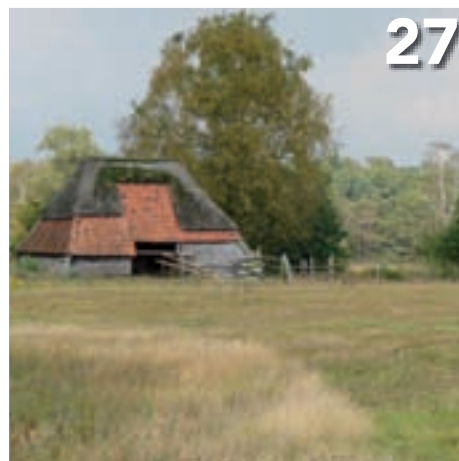

Foto: Wouter Vanreusel

40

42

50

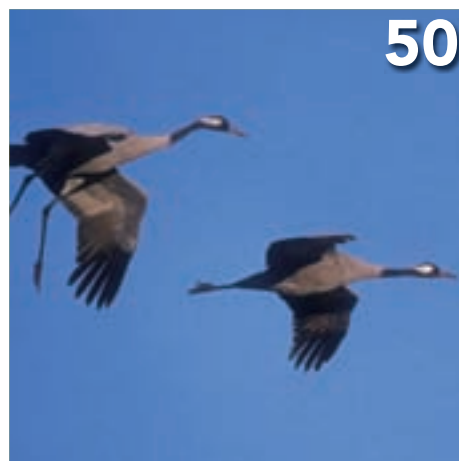

Foto: Vilda/Yves Adams

Nagoya

In dit Internationaal Jaar van de Biodiversiteit is het tijd voor de evaluatie van het engagement waartoe 192 landen én de Europese Unie zich in 2002 hadden verbonden, namelijk het beëindigen van de achteruitgang van de biodiversiteit. Intussen weten we dat die doelstelling nergens behaald werd. Alleen in natuurgebieden die degelijk beheerd worden, zoals de Natuurpuntgebieden, komen we aardig in de buurt en is er in sommige gebieden zelfs sprake van een biodiversiteitsherstel. Uiteraard is dat slechts een druppel op een hete plaat, maar het is wel een reden om op de ingeslagen weg verder te gaan.

In september vond in Gent -in het kader van het Belgisch Voorzitterschap van de Europese Unie- de conferentie "Biodiversity in a changing world" plaats. Ook hier werd de balans opgemaakt van het falen van de 2010-doelstelling, maar toch was de boodschap dat we ons nu beter op de toekomst focussen zonder daarbij de lessen uit het verleden te vergeten. Opnieuw werd er op gewezen dat de becijfering van de diensten die de natuur gratis aan ons verschaft, jaarlijks overeen stemt met een bedrag dat groter is dan de kostprijs van de volledige economische crisis. Ook Natuurpunt wijst al enkele jaren op het belang van de ecosystemendiensten en benadrukt vooral het feit dat wij bezig zijn die diensten volledig te verbruiken. Europa alleen al consumeert jaarlijks het dubbele van wat we produceren. Alleen een enorme inspanning om de biodiversiteit te behouden en te herstellen, kan het leveren van die diensten door de natuur waarborgen. Er is geen alternatief. Mens en natuur moeten samenleven met respect voor elkaar, want, en zo zegt ook Europees commissaris Potočnik, "het is bijzonder moeilijk om een planeet te vinden waar het zo aangenaam is om te leven als op onze aarde".

Het is dus logisch dat ik met grote belangstelling uitkijk naar 18 oktober, waarop in het Japanse Nagoya de wereldconferentie van start gaat en waar een nieuw beleidsplan voor de volgende 10 jaar opgesteld zal worden. De boodschap, die hiervoor op de conferentie in Gent gegeven werd, is duidelijk. Het behoud en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen is cruciaal, en zal een belangrijke bijdrage leveren aan de aanpassing aan en het verzachten van de effecten van de klimaatverandering. Op het niveau van de Europese Unie zullen aanzienlijke middelen moeten vrijgemaakt worden om dit doel te bereiken.

Beste Natuurpuntleden, het is hoog tijd om actie te ondernemen! Er valt geen tijd meer te verliezen. Er is meer dan voldoende wetenschappelijke kennis verzameld om niet langer te blijven treuzelen. Onze minister Joke Schauvliege, zal in Nagoya niet alleen ons land maar ook de hele Europese Unie vertegenwoordigen. Ik ben ervan overtuigd dat de standpunten van de Unie een hele stap voorwaarts zullen zijn, en dat ook onze minister deze mening verdedigt. Samen met u reken ik op haar om niet met lege handen terug te keren en vooral dat een nieuw actieprogramma ook in Vlaanderen zal toegepast worden. We hebben geen andere keuze meer willen we onze kinderen en kleinkinderen niet opzadelen met een onoplosbaar probleem.

www.natuurpunt.be/nagoya

Walter Roggeman
Voorzitter Natuurpunt

Tuinvlindertelling 2010

Op 31 juli en 1 augustus 2010 organiseerden Natuurpunt en haar Waalse zustervereniging Natagora voor de vierde keer een nationale tuinvlindertelling. Ook dit jaar vonden veel gezinnen een zonnig moment om de vlinders in hun tuin te tellen. Door 2134 deelnemers werden 40.807 vlinders geteld (cijfers eind augustus). In een Vlaamse tuin telde men gemiddeld 19 vlinders van 6 verschillende soorten. Koolwitjes blijven de meest algemene vlinders van het land en waren in bijna 94% van alle tuinen aanwezig. De atalanta, een trekvlinder, blijkt een goed jaar te hebben en was te zien in 3 op 4 tuinen. Opvallend was dit jaar de talrijke aanwezigheid van de nachtvlinder gammauultje. Hij werd in 2 op 3 tuinen waargenomen. Hoopgevend is ook dat de kleine vos en de citroenvlinder op veel plaatsen opnieuw werden gezien. Bedankt aan alle tellers! Formulieren kunnen nog steeds ingestuurd worden. Meer info: www.vlindermee.be.

Klimaatverandering zal het landschap en de soortensamenstelling van de toendra drastisch veranderen. Door het opwarmen van de permanent bevroren grond komen grote hoeveelheden methaangas vrij. Het leefgebied van de muskusossen, steltlopers en ganzen verdwijnt.

Muskusossen in Dovrefjell Nationaal Park, Noorwegen. Foto: Vilda/Yves Adams

2010 Internationaal Jaar van de Biodiversiteit

Grote natuurgebieden als hoeksteen van natuurbehoud

Bij discussies over natuurbehoud en biodiversiteitsverlies, is de schaalgrootte een terugkerend punt. Moeten er vooral grote natuurgebieden komen? Of volstaan beheersovereenkomsten voor houtkanten en poelen, kleine natuurgebiedjes en stadsbossen, om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen?

Tekst: Jos Gysels

Een duurzame populatie heideblauwtjes heeft 50 tot 200 ha nodig. Foto: Vilda/Rollin Verlinde

Het is bewezen dat een groot aaneengesloten natuurgebied meer soorten planten en dieren herbergt dan meerdere kleintjes met dezelfde totale oppervlakte. Dat is voor het eerst aangetoond door de biodiversiteit van grote en kleine eilanden te vergelijken. Naast oppervlakte – hoe groter, hoe meer biodiversiteit – bleek ook isolatie een bepalende factor. Hoe verder een eiland van het vasteland gelegen is, hoe soortenarmer. Wat geldt voor eilanden, geldt ook voor verspreide natuurgebiedjes in de landbouwoceanen. Die oceanen zijn tegenwoordig ook onmogelijke plaatsen voor biodiversiteit. Groene woestijnen worden ze soms terecht genoemd. Dat doet onrecht aan het begrip woestijn, want in een gemiddelde maïsakker is de biodiversiteit zelfs nog lager dan in een woestijn.

Vlaams Ecologisch Netwerk

De belangrijkste toepassing van de eilandtheorie is de uitbouw van ecologische netwerken zoals het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het netwerk van de Europese Natura 2000-gebieden. Daarin worden grotere natuurgebieden afgebakend die onderling verbonden worden door verbindingselementen en verwevingsgebieden. Helaas is daar in Vlaanderen in de praktijk nog niet zo heel veel van terecht gekomen. Een gedeelte van het VEN en het merendeel van de Natura 2000-gebieden zijn wel afgebakend op papier (188.327 ha), maar de oppervlakte effectief beheerde natuur blijft beperkt tot amper 40.000 ha. Hoe versnipperd de afzonderlijke natuurgebieden wel zijn, kan je opmaken uit de gemiddelde oppervlakte van erkende natuurgebieden. Ondanks een lichte stijging de laatste jaren, is een gemiddeld natuurgebied amper 40 ha groot; de gebieden van

Stappersven/Kalmthoutse Heide. Foto: Wim Dirckx

de overheid zijn met 90 ha iets groter. Ter vergelijking: voor een 18-hole golfterrein moet je rekenen op 70 ha.

“Planten en dieren hebben een minimumoppervlakte nodig om te overleven”

Met de verbinding en verweving is het zo mogelijk nog slechter gesteld dan met de kerngebieden. Van de 150.000 ha gepland verwevingsgebied in Vlaanderen, is er na 10 jaar amper 3000 ha of 2% afgebakend. Natuurverenigingen dringen terecht aan op een versterking van het ecologisch netwerk door middel van groene en blauwe verbindingen. Nu de Countdown 2010-doelstelling, om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen, niet gehaald is, heeft de Europese Commissie van de zogenaamde ecologische infrastructuur hét beleidsdoel gemaakt van de komende jaren. Wil dat nu zeggen dat verbinding en verweving in de plaats kunnen komen van de uitbouw van grote natuurgebieden? Of blijven grote, aaneengesloten gebieden toch nog altijd de hoeksteen voor het natuurbehoud?

Elke soort een minimumoppervlakte

Alle planten en dieren hebben een minimumoppervlakte nodig om te kunnen overleven. Voor het behoud van de biodiversiteit zijn leefbare populaties

nodig. De omvang van een populatie en de oppervlakte van het leefgebied verschillen uiteraard van soort tot soort. Zeker is dat hoe kleiner een natuurgebied, hoe minder soorten in aanmerking komen. Om een staalkaart van de heidesoorten te kunnen herbergen, is bijvoorbeeld een oppervlakte van minstens 500 ha nodig. Voor een duurzame populatie nachtzwaluwen is 10.000 tot 20.000 ha nodig. Maar zelfs een klein organisme, zoals het heideblauwtje, heeft nog altijd 50 tot 200 ha nodig. Recent stelde de Vlaamse regering voor een aantal Europees belangrijke natuurtypen en soorten minimum arealen en oppervlakten op, de Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen (IHD).

Grote natuurgebieden bestaan vaak uit verschillende biotopen. Voor veel organismen, waarvan de meeste gebruik maken van verschillende habitats, is ruimtelijke diversiteit eveneens een levensvoorwaarde. Het laat ook toe om het beheer en het gebruik van het gebied te variëren. Bepaalde delen kunnen intensiever beheerd worden dan andere. De meest waardevolle delen worden gebufferd door minder kwetsbare natuur aan de rand te leggen. Bij te kleine gebieden is dat vaak niet mogelijk. Een ander belangrijk element is dat grotere gebieden het mogelijk maken om de toegankelijkheid en het recreatief medebeheer beter te regelen. Dus ook de (multi)functionaliteit van de natuur is gediend bij grote gebieden.

Stand van zaken natuurgebieden Natuurpunt (1 januari 2010)

Gemiddelde oppervlakte: 30,7 ha

Aantal gebieden < 10 ha: 299

Aantal gebieden > 100 ha: 43

Gebieden groter dan 200 ha:

- Vallei van de Zwarte Beek (Limburg)
- Landschap De Liereman (Oud-Turnhout/Arendonk)
- Uitkerkse Polder (Uitkerke)
- Turnhouts Vennengebied (Turnhout/Merksplas)
- Stappersven-Kalmthoutse Heide (Kalmthout/Essen)
- Schulensbroek (Herk-de-Stad)
- Galgeschoor en Groot Buitenschoor (Antwerpen)
- Heidebos (Wachtebeke/Moerbeke)
- Averbode Bos & Heide (Laakdal, Scherpenheuvel-Zichem, Tessenderlo)
- Doode Bemde (Huldenberg/Oud-Heverlee)
- Maten (Genk/Diepenbeek)
- Blankaart (Diksmuide)
- Hageven (Neerpelt)
- Smeetshof (Bocholt)
- Roost-Craeywinckel, Laakvalleien (Laakdal)

Ondanks de grote oppervlakte kan een natuurgebied nog steeds versnipperd zijn. Zo bestaat de Uitkerkse Polder uit een geheel van kerngebieden met daartussen deelgebieden die geen natuurbeheer kennen en daardoor een negatieve invloed uitoefenen op het natuurgebied. Aaneengesloten, grote natuurgebieden zijn een zeldzaamheid in het dichtbevolkte Vlaanderen.

Meer info over onze natuurgebieden op
www.natuurpunt.be/natuurgebieden

Buffers gevraagd

Om de ecologische processen die aan de basis liggen van de lokale biodiversiteit, volwaardig hun gang te laten gaan, is er voldoende ruimte (en tijd) nodig. De meeste processen vinden plaats op een schaal die veel groter is dan die van het natuurgebied. Daarom zijn buffers (of minstens beschermingsmaatregelen) buiten het gebied meestal onontbeerlijk. De kwaliteit van het lokale kwelwater waar zeldzame vegetaties van afhankelijk zijn, komt uit een infiltratiegebied dat soms honderden meters tot kilometers verwijderd is en het water zelf heeft er jaren over gedaan om terug aan de oppervlakte te komen. Negatieve invloeden in deze infiltratiegebieden bedreigen de natuurwaarden op lange termijn. En dat de mens zijn omgeving op grote schaal kan veranderen, hebben we jammer genoeg al meermaals vastgesteld (ondrinkbaar grondwater, klimaatwijzigingen, dode rivieren).

“Hoe kleiner een natuurgebied, hoe minder soorten”

Natuurbeheer gebeurt voor een deel door vrijwilligers, maar noodgedwongen ook steeds meer door professionele krachten. Om een volgehouden beheer betaalbaar en efficiënt te houden, bieden grote gebieden veel voordelen. Zo kunnen beheerresten maar zinvol benut worden als ze in voldoende grote hoeveelheden op één plaats kunnen bijeengebracht worden.

Groeien

Maar is er nog wel plaats voor grote oppervlakte natuurgebied in Vlaanderen? De oppervlakte

Vallei van de Zwarte Beek. Foto: Wim Dirckx

Natuur langs de Schelde. Foto: Wim Dirckx

beheerde natuur is nog altijd uiterst bescheiden, en in verhouding veel minder dan in onze buurlanden. Bovendien heeft minder dan een derde van de afgebakende natuurgebieden effectief een volwaardige natuurfunctie. De eerste stap is dan ook de bestaande natuurgebieden verder uit te bouwen en aaneen te sluiten. Dat veronderstelt wel dat er voldoende geld wordt vrijgemaakt voor een gericht aankoopbeleid. En dat er een inhaalbeweging komt voor de erkenningen van natuurgebieden. Gelukkig kan Natuurpunt voor een aantal grote realisaties rekenen op Europees geld in het kader van de Life-projecten.

“Is er nog plaats voor grote oppervlakte natuurgebied in Vlaanderen?”

Naast de uitbreiding van bestaande natuurgebieden, zijn er in Vlaanderen kansen voor natuurontwikkelingsprojecten. Onze noorderburen hebben al een tijdje ingezien dat grootschalige natuurontwikkeling een belangrijk nieuw actiedomein is, naast de klassieke natuurgebieden. Vaak is natuur hier niet de hoofdreden. Een voorbeeld hiervan zijn de grote oppervlakten die de komende decennia moeten vrijgemaakt

worden voor de beheersing van de waterproblematiek (zowel waterbehoud als bescherming tegen overstromingen) of als klimaatbuffer. Het Sigmaphan voor de Schelde en het Grensmaasproject zijn daarvoor alvast een goede leerschool.

Conclusie: grote gebieden of niet, het is een én-én-verhaal. Grote eenheden natuur, ecologische infrastructuur en verwevingsgebieden vormen een eenheid. Er is geen verbinding zonder dat er iets te verbinden valt. Een pleidooi voor grote gebieden als hoeksteen van het natuurbehoud betekent evenmin dat de bescherming van kleine natuurgebiedjes niet meer zinvol zou zijn. Zeker als kleine gebieden gelegen zijn in een stedelijke omgeving, zijn ze evengoed essentieel voor de lokale biodiversiteit, en zo mogelijk nog meer van belang voor natuureducatie of natuurrecreatie. Verder blijft het verbeteren van de ecologische basiskwaliteit, de aanpak van de overbemesting en watervervuiling, nog altijd een even grote noodzaak.

Meer over gebiedsgericht natuurbehoud kan je lezen in het laatste nummer van Natuur.focus.
www.natuurpunt.be/focus.

Vis van het jaar

Je hebt "van het jaar" verkiezingen in allerlei categorieën. Zo won www.natuurpunt.be vorig jaar de titel "website van het jaar" in de categorie "groen". Sinds jaren is er een "vogel van het jaar", een Vlaamse en een Waalse. Minder aalbaar is de "spin van het jaar". Zo'n trofee heeft hoe dan ook een positieve weerklank. En zo is er ook een "vis van het jaar". In 2010 gaat die eer naar de zeeduivel. Een twijfelachtige eer in dit geval, want toegekend door het Vlaams centrum voor Agro- en Visserijmarketing. En de winnaar... die belandt in de pan.

Tekst: Peter De Ridder, foto: Karl Van Ginderdeuren

Toen ik nog een klein ventje was, aten wij elke vrijdag vis, zoals het hoorde. Er was maar één vis toen: kabeljauw. In de winter kregen we bovendien nog levertraan "voor onze vitamine C". Dat vervloekte spul kwam ook al van de kabeljauw. Tegenwoordig moet je kabeljauw ver gaan zoeken in je supermarkt. De zeeën zijn leeggevist, er zitten hier en daar nog wat kabeljauwtjes.

Wie tegenwoordig vis eet, krijgt de wereld op zijn bord. Dankzij de globalisering maken wij kennis met wat de Australische wateren te bieden hebben, eten we Vietnamese zoetwatervissen en nijlbaars aan bodemprijzen. Soorten verdwijnen weer uit onze winkels als de plaatselijke wateren niets meer opbrengen. Wie verantwoorde vis wil eten, heeft het niet gemakkelijk. De zeeduivel was tot voor kort alleen maar bijvangst.

Ze werden teruggegooid, of soms voor de aardigheid opgezet als curiosum. De zeeduivel heeft zijn naam niet gestolen. Het is een foeilelijk beest. Zo lelijk dat we zelfs getwijfeld hebben om een foto te plaatsen (de zee-engel, geen familie, is trouwens even monsterlijk). Niemand wil zoiets op zijn bord. We zijn al zover gekomen dat de zeeduivel van "eetbaar" opgevaardeerd is tot "consumptievis". De volgende stap is de verkiezing tot "vis van het jaar". Het beest blijft te lelijk om in een viskraam voorgesteld te worden maar toch heeft het, ondanks zichzelf, kwaliteiten. Het past in een lijnvriendelijke voeding dankzij een lage energiewaarde (zoals ook de betreurde kabeljauw en nog tal van andere vissen). Het vaste vlees kan je goed in mootjes snijden. Veel vlees, want een zeeduivel kan tot 2 meter lang worden en 50 kilo zwaar. De lelijkste stukken (bek, staart) zijn niet bruikbaar, maar de rest schijnt zeer smakelijk te zijn.

Toch blijven er enkele vraagtekens bij het vangen van zeeduivels. De zeeduivel is een bodemvis en in de paaitijd zelfs een diepzeevis. Je merkt het aan zijn vorm: het lijkt wel alsof de vis platgedrukt is door de immense waterdruk. Hij leeft in het donker en lokt prooien met een soort hengel (een uitgegroeide rugstekel) tot vlak voor zijn bek. Raakt het visje het wormachtige uiteinde, het "aas" aan, dan gaat de immense mond met een verrassende snelheid open en zuigt de prooi naar binnen. Omdat het een bodemvis is, wordt de zeeduivel gevangen met sleepnetten. De visserij spreekt over duurzame vistechnieken. Maar welke dan? Ander minpunt is dat de zeeduivel een predator is en die zijn altijd vrij dun gezaaid in de zee. Vang predatoren weg, eet ze op, en een heel ecosysteem raakt ontregeld. Het is dus geen toeval dat de "vis van het jaar" door Greenpeace in hetzelfde jaar 2010 op de lijst van bedreigde vissen geplaatst werd. Op die lijst ontmoet de zeeduivel de kabeljauw. En we weten allemaal wat daar mee gebeurd is.

Boom zkt vriend

Nooit verwacht dat ik mijn plekje aan de rand van het Zoniënwoud nog zou verlaten. Virtueel dan toch. Maar wat een ontdekking! Dankzij Facebook heb ik nu honderden mensenvrienden, die samen met mij volgen wat de vervuiling en de klimaatopwarming met een oude beuk doen.

Midden in de zomer waren ze daar plotseling. Mannen tuigden me op met allerlei instrumenten. Een weerstation, een CO₂-meter, meters voor ozon, fijn stof, licht en geluid. Ik krijg dus een heuse medische check-up! En dankzij een webcam, een microfoon én mijn plotsklapse aanwezigheid op Facebook, Twitter en YouTube kan ik ook nog eens vertellen hoe ik me voel.

Nu ik onlangs mijn honderdste verjaardag vierde, is zo'n check-up geen overbodige luxe. Zeker niet omdat er in die honderd jaar nogal wat veranderd is. De weg die vlak naast mij werd aangelegd, heeft er bijvoorbeeld voor gezorgd dat ik minder breed kan wortelen, en dus meer met bladsterfte kamp dan mijn burens wat verderop. De auto's die voorbijzoeven laten bovendien fijn stof achter. Dat verstopt soms de huidmondjes op mijn bladeren, waarmee ik aan fotosynthese doe. Gelukkig hebben die auto's ook positieve effecten. Ze zorgen voor meer CO₂, waardoor het rendement van mijn fotosynthesereactie – ik zet CO₂ en water om in suikers en zuurstof – naar omhoog gaat.

En wat dan met het broeikaseffect, hoor ik u al denken. Tja, dat wordt afwachten. Meer CO₂ en meer zon zijn goed voor mijn fotosynthese. Maar van te veel zon krijg ik zonnebrand, waarbij de cellaag waarin nieuwe cellen worden gevormd, beschadigd raakt. Ik kan er zelfs van sterven. Toch maar opletten, dus. Net zo met ozon. Zit er te veel ozon in de lucht, dan raken mijn bladgroenkorrels beschadigd en loop ik het risico ozonstippeling te krijgen: uitwendige schade aan de bovenkant van mijn bladeren.

Ik zou het echter graag nog eens honderd jaar uitzingen. Maar daarvoor heb ik jouw hulp nodig. Schrijf je in voor de Low Impact Maand van Natuurpunt en Eos en dankzij tientallen wetenschappelijk verantwoorde tips verminder je op vier weken tijd drastisch jouw impact op het milieu. En als je dan toch bezig bent: voeg je me ook even toe op Facebook?

www.talking-tree.com
www.eoslowimpactmaand.eu

Natuur.oriolus

Vogelkijkers kunnen leren hoe je de verschillen kan zien tussen mannetjes en vrouwtjes wespensdief en waar zich de voornaamste individuele verschillen bevinden. Voortaan is het dus perfect

Mannetje wespensdief. Foto: Frank Panis

mogelijk om een precies beeld te krijgen van de omvang van de plaatselijke broedpopulatie. Verder toont het fenologierapport, over het aankomstpatroon van zomervogels, hoe sterk de impact is van www.waarnemingen.be op de verwerking van gegevens want hoe beter gemeten, hoe preciezer geweten. Naast de klassieke seizoensoverzichten (vijf pagina's over de zomer van 2009) lees je in de "Sprokkels" welke interessante weetjes er in de wereld over onze vogels werden bijeen gepend.

Symposium Natuur.focus

Het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit kabbelt verder. Op naar de periode nà 2010. Aansluitend bij de artikelenreeks "Biodiversiteit in Vlaanderen 2010" organiseert Natuur.focus op zaterdag 11 december 2010 een studiedag in de Katholieke Hogeschool Mechelen. Over biodiversiteit, over de uitdagingen na 2010, maar ook over Natuur.focus. Met een kritische blik op verleden, heden en toekomst, op theorie en praktijk. Kortom, rood aan te stippen in je agenda.

Meer informatie vind je binnenkort op www.natuurpunt.be/focus

Natuur.focus

We focussen op de ontwikkeling en de resultaten van het gebiedsgericht natuurbescherming tijdens de voorbije vijftien jaar. Die bijdrage analyseert de inrichting en het beheer van natuurgebieden als hoeksteen van een functioneel netwerk voor de Vlaamse biodiversiteit. Daarnaast komt ook de ontwikkeling van natuur buiten de beschermde gebieden uitvoerig aan bod. De meeste orchideeën produceren nectar, maar een derde van de soorten doet alsof. Maakt dat hen gevoeliger voor veranderingen in landgebruik en habitatfragmentatie? Hoe maakbaar is natuur? Wat zijn de voorwaarden voor een succesvol actief herstel van gemeenschappen en habitattypen? En zijn ecoducten een wondermiddel of is dat overroepen? Je leest het allemaal in het nieuwe nummer van Natuur.focus.

www.natuurpunt.be/focus

Natuur.focus

Junior Journalist-wedstrijd kleurt groen

De Junior Journalist-wedstrijd, de grootste wedstrijd creatief schrijven van Vlaanderen (Davidsfonds), gaat dit jaar de groene toer op. Het thema van de nieuwe editie is "natuur, milieu & ecologie". Voor de jongsten uit de derde graad lager en eerste graad secundair onderwijs mikt de wedstrijd op fantasierijke verhalen. Voor de leerlingen van het derde en vierde middelbaar is er de Nieuwsblad-prijs voor het beste interview. Het Nieuwsblad publiceert de winnaar van die reeks. De oudsten, deelnemers uit het vijfde en zesde middelbaar, dingen mee voor de Knack-prijs voor het beste opiniestuk. Heb je een uitgesproken mening over milieubeleid, een internationale milieutop of ecologie? Beargumenteer je hoogstpersoonlijke mening en maak kans op je debuut in Knack.

Deelnemen? Neem een kijkje op www.davidsfonds.be/juniorjournalist voor het reglement en de wedstrijdplaatsen bij jou in de buurt.

Natuur.kalender 2011

Nu ook met wenskaarten

De kalender van Natuurpunt is een verzameling van sprekende natuurbeelden, een hebbeding voor de liefhebbers. Elke maand een prachtig seizoensbeeld, met voldoende ruimte om al je afspraken te noteren. Voor het eerst zijn er ook wenskaarten te krijgen. Tien beelden van de kalender zijn gebundeld in twee sets van vijf kaarten met omslag.

De kalender kan je kopen voor 8,5 euro, de wenskaarten voor 5 euro per set.

Formaat kalender: gesloten 33,5 cm x 23 cm, open 33,5 cm x 46 cm; formaat wenskaarten: A6.

De kalender is te koop in onze Natuur.winkel en op meer dan 50 verkooppunten van onze afdelingen. Meer info op www.natuurpunt.be/kalender of 015-29 72 20.

Vos vogelvrij?

In de media komen, na een door de jagerslobby opgezette campagne, veel berichten over aanvallen van vossen op kippen en ganzen. In Groot-Brittannië is de problematiek van vossen in verstedelijkt gebied al lang gekend. De meeste gemeenten zijn ondertussen gestopt met pogingen tot bestrijding omdat ze niet werken. Preventie, vooral door veilige kippenhokken, blijkt de beste methode.

Minister Joke Schauvliege schreef een brief naar alle gemeenten waarin ze aankondigt dat ze meer mogelijkheden wil voorzien om vossen te bestrijden. Natuurpunt contacteerde ook alle gemeenten waarbij we aandringen op een intensievere preventiecampagne zodat de eigenaars van pluimvee de juiste gegevens krijgen om hun dieren te beschermen. Het uitmoorden van de vossenpopulatie, nu al worden jaarlijks minstens 10.000 vossen gedood door jagers, is geen aanvaardbare tactiek. Lees op www.natuurpunt.be/vos hoe je pluimvee kan beschermen en steun de actie tegen de intensievere vossenjacht.

Foto: Hugo Willockx

Natuurpunt op je scherm?

Contacteer de webmaster!

Lukt het je niet om te registreren op www.natuurpunt.be?

Heb je geen toegang tot de wandelplannetjes op de website? Ben je je wachtwoord vergeten?

Met al je vragen over de website kan je terecht bij de webmaster!

Mail naar webmaster@natuurpunt.be of bel 015- 77 01 65.

Wie wil investeren in natuur?

Van 18 tot 29 oktober vindt in het Japanse Nagoya een internationale topbijeenkomst over biodiversiteit plaats. Geen enkel land is erin geslaagd om de beloften uit het verleden (Countdown 2010) waar te maken: de natuur staat overal onder grote druk. Een nieuw actieplan moet daar verandering in brengen. In Nagoya zal er ook duchtig gediscussieerd worden over de financiering, want al zijn de economische voordelen van een gezonde en veerkrachtige natuur onweerlegbaar, weinigen lijken bereid om te betalen voor natuurbehoud.

Tekst: Steven Vanholme

Natuur onder druk

Europa heeft de voorbije jaren stappen vooruit gezet in de bescherming van de eigen biodiversiteit. Het vlaggenschip van het Europese natuurbeleid is het Natura 2000-netwerk: de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, die samen de groene ruggengraat van Europa vormen. Alle lidstaten zijn nu in de weer om hun Natura 2000-gebieden effectief te beschermen.

“Steeds meer dier- en plantensoorten zijn bedreigd of verdwijnen”

Toch zijn we er nog lang niet. Steeds meer dier- en plantensoorten zijn bedreigd of verdwijnen. Het verlies van geschikte leefgebieden, door verdwijning of versnippering, is een groot probleem. Het blijft ook moeilijk om buiten de beschermde gebieden aan natuurbehoud te werken. Zo is het landbouwgebied, meer dan de helft van de Vlaamse (en Europese) oppervlakte, steeds meer een steriele vlakte.

Bovendien duiken twee nieuwe bedreigingen op: de klimaatverandering en de gestage opmars van invasieve exoten.

Voetafdruk

Onze levenswijze heeft ook een grote impact op de biodiversiteit buiten Europa. Omdat we meer grondstoffen nodig hebben dan er op ons eigen continent beschikbaar zijn, drukt onze “ecologische voetafdruk” op andere landen en die druk neemt vooralsnog niet af. Ons biomassabeleid leidt tot een gigantische kaalkap in landen als Indonesië en Maleisië. Tijdens de Europese “Green Week” werd dit jaar ook aandacht besteed aan de wereldwijde impact van onze vleesconsumptie.

Recent heeft de EU de ambitie opgenomen om ook daar iets aan te doen. Tegen 2020 wil Europa “de achteruitgang van biodiversiteit in de EU stopzetten en haar bijdrage verhogen om het wereldwijde verlies aan biodiversiteit tegen te gaan”. Dat is ook het engagement waarmee de EU op de biodiversiteitsstop in Nagoya wil uitpakken.

actie@reactie

Europese jeugd vraagt ambitieus biodiversiteitsbeleid

De Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM) organiseerde deze zomer een Internationale Jongerenconferentie over Biodiversiteit. 120 Europese jongeren staken de koppen bij elkaar om aanbevelingen te formuleren voor de Europese beleidsmakers. Het resultaat was de Youth Perspective on Biodiversity, die overhandigd werd aan de Europese Commissaris van Leefmilieu Janez Potočnik.

Meer info over de declaratie: www.youpec2010.eu

Landbouwsubsidies en biodiversiteit

Onze Europese koepelorganisatie BirdLife onderzocht of er een relatie is tussen de besteding van het landbouwbudget enerzijds en het behoud van natuurlijke hulpbronnen anderzijds. Uit het rapport (Reality Check – Are Common

Agricultural Policy Subsidies paying for environmental quality?) blijkt dat er hoge subsidies worden gegeven aan bedrijven met niet-duurzame bedrijfsvoering. Ook het principe “de vervuiler betaalt” wordt niet of onvoldoende toegepast. BirdLife stelt zich zelfs de vraag of er geen tegenspraak is tussen het gemeenschappelijke landbouwbeleid en verschillende Europese milieuriichtlijnen.

www.natuurpunt.be/beleid > dossier landbouw

Te droog, te nat

Vorig jaar meldden Natuurpunt, Bond Beter Leefmilieu en Boerenbond tijdens een persconferentie dat de verbreding van het Schipdonkkanaal tussen Zeebrugge en Gent voor problemen zou zorgen in de waterhuishouding. Er is in droge periodes te weinig water om al onze kanalen bevaarbaar te houden. In juli werd ons punt geïllustreerd:

Tropische regenwouden huisvesten waarschijnlijk meer dan de helft van de soorten. Foto: Philippe Clement

Concreet: bos, water en subsidies

Dat is ambitieus, maar voor de milieubeweging mag het daar niet bij blijven. We hebben nood aan zeer concrete, cijferbare doelstellingen en er moet tussentijds gecontroleerd worden of de landen op schema zitten om die doelstellingen te halen.

De nieuwe maatregelen moeten niet alleen voorkomen dat dier- en plantensoorten verdwijnen, maar moeten ook garanderen dat soorten in een gunstige staat van instandhouding gehouden worden, zodat populaties tegen een stootje kunnen. Daarom is het nodig om alle gebieden met een uitzonderlijk hoge biodiversiteit, de zogenaamde Key Biodiversity Areas, integraal te beschermen.

Dat betekent onder andere dat de ontbossing moet stoppen. Twee jaar geleden werd al afgesproken dat het wereldwijde areaal natuurlijk bos na 2020 niet

verder mag afnemen. Maar vandaag gaan nog altijd meer dan 36 voetbalvelden per minuut verloren. In Nagoya moeten de oude afspraken daarom aangevuld worden met spijkerharde garanties.

“De ontbossing moet stoppen”

Ook het behoud van zoetwaterecosystemen verdient bijzondere aandacht. Watervervuiling en verdroging hangen als het zwaard van Damocles boven honderduizenden dier- en plantensoorten. Op termijn is de watervoorziening van miljarden mensen bedreigd.

Een andere concrete eis is de afschaffing van alle natuuronvriendelijke subsidies, zoals de subsidies voor het in stand houden van de visserijvloot of de subsidies voor het gebruik van palmolie voor energieopwekking.

na het droge voorjaar dreigden watertekorten rond Gent. Augustus was dan weer extreem nat en bracht veel lokale (riool)overstromingen. Beide fenomenen zijn blijvend: droge perioden zullen meer voorkomen, men voorspelt dalingen van de rivierdebieten met meer dan 50%. Maar ook de lokale onweersbuien en bijhorende wateroverlast zouden frequenter worden. Wie nieuwe infrastructuur aanlegt, houdt hier best rekening mee.

www.natuurpunt.be/beleid > dossier water

Kustverdediging in 2100

Het klimaat verandert en de zeespiegel stijgt. Als we onze kust en de laaggelegen polders beter willen beschermen zullen we de komende jaren nieuwe initiatieven moeten nemen. Vorig jaar stelden enkele Vlaamse baggeraars in het rapport “Vlaamse baaien 2100” voor om langs onze

kust eilanden op te spuiten. Natuurpunt vindt het een goed idee om een langetermijnvisie voor de kust uit te werken en om nieuwe opties te verkennen. Maar er is nog werk om tot een haalbaar en zinvol plan te komen. Het zeewerend effect van eilanden is onduidelijk en nieuwe bebouwing en infrastructuur langs de zeelijn van de huidige dijk zal het veiligheidsprobleem alleen maar verschuiven. Mogelijk is het veel efficiënter om maximaal in te spelen op natuurlijke processen en natuurlijke dynamiek. Jaarlijks transporteren zee en wind immers miljoenen tonnen zand langs onze kust. Als we erin slagen dat zand op de juiste plaatsen vast te houden, krijgen we een extra buffer langs de kust. Op 1 oktober organiseert Natuurpunt over dit thema een symposium in Bredene.

www.natuurpunt.be/kustwerkgroep

actie@reactie

Access and Benefit Sharing?

Een thema dat in Nagoya hoog op de agenda zal staan is "Access and benefit sharing": dat is de "toegang tot de genetische rijkdom, en een eerlijke verdeling van de baten die daaruit voortvloeien". Farmaceutische firma's gebruiken de natuurlijke genetische diversiteit om grondstoffen te vinden voor nieuwe medicijnen. Ook bij de veredeling van landbouwgewassen wordt vaak gebruik gemaakt van wilde variëteiten met een hogere natuurlijke resistentie. Het biodiversiteitsverdrag van 1992 bepaalt dat landen waar dat genetisch materiaal vandaan komt, mee van de opbrengsten moeten kunnen profiteren. Dit is een gevoelig punt, en één van de redenen waarom de VS altijd geweigerd heeft het biodiversiteitsverdrag te ondertekenen. Het blijft ook wachten op uitvoeringsbepalingen. 2010, en de conferentie van Nagoya, werden naar voren geschoven als streefdatum. Het is belangrijk dat die deadline gerespecteerd wordt. Toch zullen er nog belangrijke financiële knopen moeten ontward worden voor het tot een akkoord komt.

Moeilijke onderhandelingen

De onderhandelingen in de aanloop naar de biodiversiteitsconferentie in Nagoya vertonen heel wat gelijkenissen met de parallel lopende klimaatonderhandelingen. In beide processen discussiëren landen over doelstellingen, controlemechanismen en een billijke verdeling van de inspanningen.

Toch zijn er ook belangrijke verschillen. Wat broeikasgassen betreft, situeert het probleem zich voornamelijk op het grondgebied van enkele grote industrieblokken. Eigenlijk zou een akkoord tussen de VS, de EU en China volstaan om het klimaatprobleem op te lossen. Om het biodiversiteitsprobleem op te lossen moeten we veel meer landen meekrijgen, in het bijzonder de landen uit de tropen.

Spitssnuit koraalklimmer, de biodiversiteit van koraalriffen is zeer groot.
Foto: Rana/Maarten de Jong

Per minuut verdwijnen er 36 voetbalvelden regenwoud.
Foto: BirdLife Indonesia

De biodiversiteit is niet gelijkmatig over de aarde verdeeld. Vooral tropische ecosystemen zijn bijzonder rijk aan soorten. Tropische regenwouden, die slechts 7% van de totale droge oppervlakte van de aarde bedekken, huisvesten waarschijnlijk meer dan de helft van de soorten. Ook langs hun kusten is de biodiversiteit zeer groot. Koraalriffen, die amper 0,2% van de oceaanoppervlakte beslaan, zijn goed voor minstens 100.000 mariene soorten. 40% van de zeevissoorten vindt er een geschikt habitat.

Biodiversiteit zonder grenzen

Een ander belangrijk probleem is de bescherming van de biodiversiteit in de uitgestrekte zones op zee die buiten de territoriale bevoegdheid van landen vallen. Om die efficiënt te beschermen zijn internationale akkoorden nodig. Maar het wordt steeds moeilijker om zo'n akkoorden af te sluiten. Dit jaar mislukten al pogingen om beschermingsmaatregelen te nemen voor haaien en blauwvintonijn. Even zag het er zelfs naar uit dat de commerciële walvisvangst zou hervat worden.

Uitdaging

Om die redenen moet er tijdens de biodiversiteitstop op een andere manier onderhandeld worden dan tijdens een klimaatstop. Als de landen uit het zuiden niet spontaan op de kar springen, zullen ze erop getrokken moeten worden. De milieubeweging vindt dat de rijke landen hun verantwoordelijkheid moeten opnemen en een groeipad moeten afspreken voor de financiering van biodiversiteitsbescherming in het zuiden. We wijzen er daarbij op dat het eigenlijk over zeer beperkte bedragen gaat in de totale wereldbegroting.

Discussies over vergoedingen en financieringssyste-
men zullen hoe dan ook de agenda domineren. Ook
op vorige onderhandelingen was financiering al een
centraal thema. Maar nu er een economische crisis
woedt en alle landen de knip op de beurs houden,
hangt een akkoord over financiële bijdrage, en dus
over een nieuw internationaal biodiversiteitsbeleid,
aan een zijden draadje.

Investeren loont

In al het getouwtrek over geld wordt jammer genoeg
te vaak vergeten dat investeren in natuurbehoud en
natuurontwikkeling zeer rendabel is. Begin juni publi-
ceerde UNEP, het VN Milieuprogramma, het rapport
"Dead planet, living planet". Daarin staat o.a. dat
een euro voor het natuurbehoud zichzelf 3 tot 75
keer terug verdient. De grote studie "The Economics
of Ecosystems and Biodiversity" komt tot gelijkaar-
dige bevindingen. Het eindrapport wordt pas op de
biodiversiteitstop in Nagoya gepresenteerd, maar
verschillende deelrapporten zijn nu al beschikbaar.
Die zijn unaniem: de natuur levert ons miljarden
euro's aan producten en diensten op. Bosbehoud
en bosherstel zijn in bergachtige streken cruciaal om
erosie en modderstromen te vermijden en om water
zo goed mogelijk vast te houden op de plaats waar
de neerslag valt en nadien langzaam vrij te geven.
Mangroves en wetlands beschermen kusten tegen
erosie en kunnen zelf een buffer vormen tegen vloed-
golven. Het behoud van moerassen en waterrijke
gebieden in bovenstroomse gedeelten is belangrijk

voor de waterkwaliteit, en om de watervoorziening
ook in periodes van droogte veilig te stellen... Waar
ecosystemen verzwakken of verdwijnen komt ons dat
duur te staan.

Natuur en klimaat

Die functies van de natuur zijn ook zeer belangrijk in
het kader van het adaptatiebeleid, dat is het beleid
dat nodig is om ons aan te passen aan de klimaatver-
andering. We zullen meer en veerkrachtigere natuur-
gebieden nodig hebben om ons zo goed mogelijk te
bufferen tegen zeespiegelstijging, hitte, watersnood,

"Investeren in natuurbehoud en natuurontwikkeling is zeer rendabel"

droogte... Overstromingsgebieden om watertoe-
vloed op te vangen, bossen die voor verkoeling kun-
nen zorgen, waterrijke gebieden als zoetwaterreser-
voirs,... Dat betekent dat een deel van de middelen
die vrijgemaakt worden voor het adaptatiebeleid, ook
ten goede moeten kunnen komen van de natuur. We
pleiten er dan ook voor dat het onderhandelingsteam
voor de biodiversiteitstop en dat voor de klimaat-
top, nauw met elkaar overleggen. Als de klimaatfondsen
effectief gespijsd worden door een consequente toe-
passing van het principe "de vervuiler betaalt", dan
komt de oplossing voor verschillende financierings-
problemen meteen een stuk dichterbij.

Sommige natuur kan dienen als buffer bij overstromingen. Foto: F. Van Bauwel

Schelpen voor de herfst

Ga je een weekendje uitwaaien aan zee? Waarom niet eens op zoek gaan naar deze 12 pareltjes die zomaar voor het rapen liggen op onze stranden. Vind je ze niet meteen allemaal, dan heb je vast genoten van het gepiep van doortrekkende scholeksters, de zilte zeelucht en dartele groepjes drieteenstrandlopers.

Tekst & foto's: Stefaan Wera & Koen Fraussen

Wenteltrapje

Verras je vrienden door meteen het mooiste schelpje naar boven te toveren. Ga eens zoeken tussen de aangespoelde hopen gruis en de kans is groot dat je meerdere wenteltrapjes vindt. Het grootste wenteltrapje ooit gevonden mat 5,5 cm, maar ook de kleinere exemplaren zijn ware kunstwerkjes.

◀ Koffieboontje

Tussen aangespoeld schelpengruis kan je onze inheemse kauri vinden. Dit slakje leeft beneden de laagwaterlijn op rotsige of stenige bodems. Levende koffieboontjes zal je dus niet aantreffen op onze stranden, maar lege schelpjes spoelen regelmatig aan.

Schaalhoren

De laatste jaren vind je steeds vaker deze puntige mutsjes stevig vastgezogen op onze golfbrekers en staketsels. Bij hoog tij verlaten ze hun vertrouwde plekje en gaan op zoek naar voedsel. Wanneer de zee wegtrekt keren ze naar exact hetzelfde plekje terug. Laat de diertjes rustig zitten, je vindt ook regelmatig aangespoelde lege exemplaren.

Muiltje

Het muiltje is een uitheemse soort, waarvan het eerste exemplaar in 1911 in België waargenomen werd. Vermoedelijk maakte ze de oversteek vanuit de Verenigde Staten, al meeliftend met een partij oesters bestemd voor een Engelse oesterkwekerij. Wie echt geluk heeft, kan een muiltjestoren vinden: een vrouwtje onderaan met meerdere kleinere mannetjes bovenaan.

Nonnetje

Dit schelpje komt massaal voor en je vindt er geen twee dezelfde. De kleur van het nonnetje varieert van geel over rood tot grijs en zwart in steeds andere concentrische patronen. Nonnetjes leven diep ingegraven in het slijk en filteren algen uit het zeewater.

Zaagje

Als je even met de rand van de schelp over je hand wrijft merk je dat het zaagje zijn naam niet gestolen heeft. Er bestaat een indrukwekkende reeks kleurvariëteiten, waarbij vooral de binnenkant van de schelp zich een fluokleur aanmeet.

Gevlochten fuikhoren ▶

Een kwartiertje zoeken levert vaak al een handvol fuikhorens op. De lichtbruin gekleurde exemplaren zijn recente schelpen, terwijl de zwart verkleurde fuikhorens meestal fossielen zijn. Soms vind je lege fuikhorens die bewoond worden door een heremietkreeft. Niet schrikken dus als je net opgeraapte fuikhoorn plots de benen neemt...

◀ Witte boormossel

De witte boormossel herken je aan de gladde verdikking nabij de top en bij intacte exemplaren, aan de stekel binnenin. Haast onvoorstelbaar dat deze breekbare schelpjes gaten boren in houten palen en harde stukken veen.

Bonte mantel ▶

Is dit echt je geluksdag dan vind je misschien een bonte mantel, onze eigen variant van de bekendere sint-jakobsschelp. Net als de sint-jakobsschelp leeft de bonte mantel eigenlijk in warmere zeeën; de exemplaren die bij ons aanspoelen dateren uit een warme periode van het pleistoceen, het eemiaan, iets meer dan 100.000 jaar geleden.

◀ Stekelhoren

Deze bizar gevormde schelp vind je hoofdzakelijk als fossiel, afkomstig uit de warmere periodes van het pleistoceen. Om recente exemplaren van de soort te rapen moet je zuidelijker, naar Bretagne. Stekelhorens zijn vleeseters die leven van andere schelpen, zeepokken en andere dieren.

Amerikaanse zwaardschede ▶

Rond 1979 kwam het Amerikaanse mesheft met het ballastwater van schepen in Europa terecht. In geen tijd werd het een van de meest voorkomende schelpen op onze stranden. De exoot verdringt onze inheemse mesheften die bijzonder zeldzaam geworden zijn. Gelukkig is de Amerikaanse zwaardschede niet alleen mooi, maar ook een delicatessen die steeds vaker zijn weg vindt naar onze restaurants.

◀ Alikruik

Alikruiken vind je als lege schelpen angespoeld op het strand, als levend diertje vastgehecht op golfbrekers en pieren, of gekookt in de viswinkel aangeboden als "kreukels". Dit vreedzame diertje graast massaal op algenweides. Je treft ze aan in verschillende kleuren van rood, geel over grijs tot zwart.

Kan je er niet genoeg van krijgen? Dan is "Schelpen aan de Belgische kust" van Koen Fraussen & Stefaan Wera een aanrader. Dit boek brengt voor de eerste keer een uitgebreid overzicht van de Belgische schelpen- en fossielenrijkdom. Te koop in onze Natuur.winkel.
www.natuurpunt.be/winkel

Meer info over onze Belgische kust?

www.natuurpunt.be/kust

Bezoekerscentrum Kiewit

Tekst: Jos Ramaekers, foto's: Danny Froyen

Het bezoekerscentrum Kiewit is het startpunt van boeiende natuuractiviteiten! Hier kan je terecht voor gratis gezinswandelingen en tentoonstellingen en informatie over Limburgse natuur. Via bewegwijzerde wandel- en fietsroutes kan je vanuit Kiewit het prachtige groene hart van Limburg bezoeken. De vele knuppelpaden, vlonders, poelen en kijkwanden laten je intens genieten van de rust en de weidse natuur. Het natuurgebied Kiewit en het provinciaal domein Bokrijk werden door de inspanningen van Natuurpunt tot één 800 ha groot wandelgebied aaneengesmeed. In dit uitgebreide gebied zijn maar liefst acht wandelingen uitgestippeld. Via bewegwijzerde verbindingstukken kan je van hieruit zelfs de natuurgebieden de Maten en de Platwijers te voet bezoeken.

Rondom het bezoekerscentrum van Natuurpunt ligt het domein Kiewit met zijn Engels landschapspark, kinderboerderij, speeltuintje, bijenhal, vlinder- en natuurtuin dat door het stedelijk natuurcentrum Hasselt beheerd wordt. Het bezoekerscentrum straalt nog de oude kasteelgrandeur uit. Een prachtig decor om de natuur te ontdekken. In de winkel van het bezoekerscentrum vind je alles wat van pas komt in de natuur. Van vogelgids tot wandelkaarten, leuke geschenken en souvenirs.

Wandelen met gids

Elke maand organiseert Natuur.Limburg een geleide wandeling. Domein Kiewit heeft veel te bieden. Van Engels park tot puur natuur. Van kruidentuin tot poel. Van geit tot galloway. Elke wandeling belooft een uniek verhaal te vertellen over geschiedenis, cultuur en natuur. Samenkomst aan het bezoekerscentrum op de laatste zondag van de maand om 14u.

Met kinderen op tocht

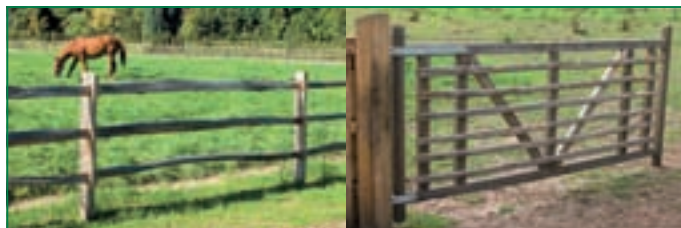
Maandelijks op tocht door de natuur. We gaan kijken, horen, ruiken, voelen en proeven samen met een kabouter, heks of Boeboek. Samenkomst aan het bezoekerscentrum op de laatste woensdag van de maand (van april tot oktober) om 14u.

Bezoekerscentrum Kiewit
Parking domein Kiewit:
 einde Putvennestraat, 3500 Hasselt
Telefoon: 011-24 60 20
e-mail: bc.kiewit@natuurpunt.be

Openingsuren:
 Woensdag, zaterdag, zondag en schoolvakanties open
 van 13u30 tot 17u (van april tot oktober tot 18u)
 Maandagen en feestdagen gesloten

Alle info over de bezoekerscentra van Natuurpunt op www.natuurpunt.be/bezoekerscentra en in de colofon op p. 55.

ECOLOGISCH EN TIJDLOOS DESIGN...

De kastanjehouten producten van CASTANEA, tuinafsluitingen, tuinpoortjes, steunpalen, Post & Rail-afsluitingen, enz... passen door hun tijdloos design in elke tuin. Ze zijn afkomstig uit de ecologisch beheerde hakhoutbossen van de Limousin en zijn van nature bestand tegen schimmel en vocht. Impregneren is dus overbodig.

CASTANEA®
 de natuur bekent kleur

In heel Vlaanderen vind je verkoopadressen van CASTANEA. Voor meer informatie over het volledige CASTANEA assortiment bel naar **0473 43 00 87** of surf naar **www.castanea.be**

Natuur vroeger & nu: Boelaremeersen

Tekst: Johnny Cornelis

Vroeger. Foto: Luc Favijts

Ondertussen zijn de luciferfabrieken verdwenen. De voorbije tien jaar kocht Natuurpunt een groot stuk van de vallei aan en koos ervoor om de meeste populieren te verwijderen. In de plaats daarvan kregen we een gevarieerd landschap met rietlanden, natte ruigten, soortenrijke graslanden en bomen en struiken zoals elzen, wilgen, essen en eiken die van nature op dergelijke plaatsen groeien. Het verdwijnen van de populieren heeft meteen effect op de biodiversiteit van het gebied: de waterviolier in de centrale gracht bloeit massaal, het aantal padden is spectaculair toegenomen. Rietvogels als de bosrietzanger, de kleine karekiet en de rietgors en ook allerlei insecten zoals dagvlinders en libellen doen het opmerkelijk beter dan toen de populieren er nog stonden. Het verschijnen van zeldzamere vogelsoorten als Cetti's zanger, sprinkhaanzanger, waterral en zelfs roerdomp, maar evengoed de sleedoorndpage (een kleine dagvlinder) en de zeggekorfslak (een zeer zeldzaam klein slakje) bevestigt dat het hier met de natuur de goede kant op gaat.

Natuur voor iedereen

Op 3 oktober leiden de beheerders je graag rond langs de mooiste plekjes van de Boelaremeersen. Vertrek om 14u aan de kerk van Schendelbeke (Geraardsbergen). Een permanent toegankelijk wandelpad is in voorbereiding en zal in de loop van 2011 worden opengesteld. Meer info: www.natuurpunt.be/boven-dender

FEITEN & cijfers

Boelaremeersen

Oppervlakte: 38 ha

In beheer sinds: 2000

Typische soorten: waterviolier, zwarte bes, sperwer, wiewaal, waterral, kleine karekiet, bosrietzanger, rietgors, sleedoorndpage, blauwe glazenmaker, grote keizerlibel, zeggekorfslak

Typische biotopen: soortenrijke weilanden, grote zeggevegetaties, rietvelden, natte ruigten, valleibossen

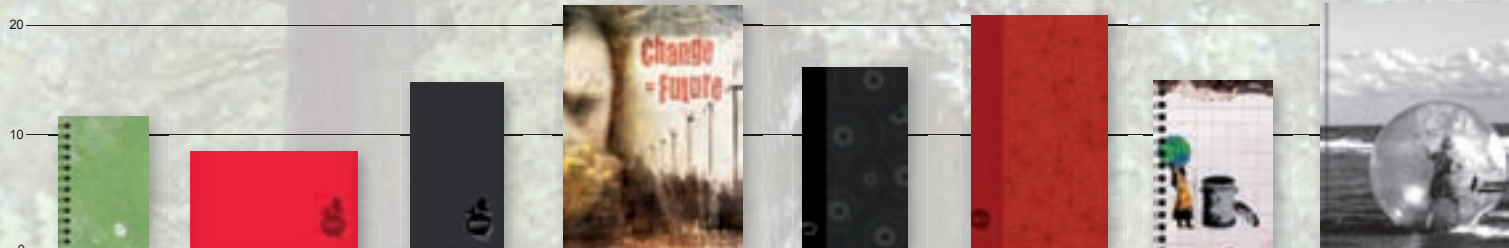
Vermeld "Project 6640 Boelaremeersen" bij een eventuele gift op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt. Vanaf 30 euro wordt een fiscaal attest afgeleverd.

De Boelaremeersen in de Dendervallei (Geraardsbergen, Oost-Vlaanderen) bestaan uit een mozaïek van natte ruigten, rietvelden, valleibosjes en bloemrijke weilanden. In het midden van de vorige eeuw werden heel wat percelen beplant met populieren om hout te leveren voor de lucifer-industrie in Geraardsbergen. Op die manier werden de natte gronden toch nog een beetje rendabel. Die populieren hadden echter een negatieve invloed op de biodiversiteit van het gebied want wanneer de rietvelden overschaduwde worden, gaat het riet zienderogen achteruit en verdwijnen ook de typische rietvogels.

Nu. Foto: Johnny Cornelis

Solidariteits- agenda 2011

18 modellen:

- 10 weekagenda's (micro, kleine en grote)
- 6 dagagenda's (kleine en grote)
- 2 septemberagenda's (kleine en grote)

-1€

Bij aankoop van een **Solidariteitsagenda** in uw Oxfam-Wereldwinkel. Kijk voor de dichtstbijzijnde Oxfam-Wereldwinkel op: **www.oxfamwereldwinkels.be**

Terugsturen naar Oxfam-Wereldwinkels, Vervierstraat 15, 9000 Gent.

Deze bon is geldig, zolang de voorraad strekt, van 1 oktober 2010 tot 31 december 2010, bij afgifte van deze bon. Niet cumuleerbaar met andere kortingen en/of promotionele aanbiedingen. Slechts 1 bon per aankoop.

 **Oxfam
Wereldwinkels**

**Stempel
winkel**

Solidair van origine...

De Solidariteitsagenda staat voor financiële ondersteuning van Oxfam-projecten in het Zuiden rond *waardig werk, klimaatverandering, watervoorziening, ...*

In de agenda vind je bovendien een uitgebreid repertorium van organisaties die getuigen van de levende solidariteit in onze samenleving

...Ecologisch uit overtuiging!

Al sinds 1978 kiest de Solidariteitsagenda zo veel mogelijk voor ecologisch bewustzijn in de productie. Het ecologische aspect van uw Solidariteitsagenda uit zich vandaag onder meer in:

Inkt op basis van 100 % plantaardige oliën, gebruik van recycleerbare solventvrije lijmen, gebruik van hernieuwbare energie voor het totale productieproces, gebruik van gerecycleerd papier, De labels "Nordic Swan" en "der blaue engel",...

Op deze manier draagt uw Solidariteitsagenda twee maal bij tot een betere en rechtvaardiger wereld. Een eerste maal door de duurzaamheid van de producten zelf, een tweede maal door een goede besteding van de opbrengst ervan.

Voor meer info: www.solidariteitsagenda.be

BRILJANT, ROBUUST, ERGONOMISCH

SLC 42 HD. DE KLASSIEKER, GEWOONWEG PERFECT

De fluoridehoudende HD-lenzen garanderen scherpe contrasten en een briljant beeld in natuurlijke kleuren. Naast de verbeterde coatingtechnologie biedt de SLC 42 HD een groot gezichtsveld en een nieuw scherpstelmechanisme.

NIEUW SCHERPSTELMECHANISME

voor eenvoudig en precies
scherpstellen

HOOGWAARDIGE HD-OPTIEK

voor de hoogste kleurechtheid, perfecte
contrasten en een uitstekende transmissie

BIJZONDER COMPACT EN ROBUUST

door een geoptimaliseerde ergonomie
en lichte magnesiumbehuizing

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI OPTIK BENELUX
Verwelkomingsstraat 17, B-1070 Brussel
Tel. 02/556 01 60, Fax 02/556 01 69
info@swarovskioptik.be

SWAROVSKI
OPTIK

**Uitneembaar
katern!**

Landschap De Liereman

Stille waters, woeste gronden

De Kempense stal is naar traditioneel model opgebouwd. Foto: Wouter Vanreusel

Paarse heide, diepblauwe vennen, goudgele stuifduinen, golvende graslanden en mysterieuze broekbossen. Nergens anders kan je alle Kempense troeven beter beleven dan in het noordoosten van de provincie Antwerpen, tussen Oud-Turnhout en Arendonk. Eindeloos genieten van het landschap, wandelen door de bloeiende heide of vogels bespieden van op de kijktoren, het kan hier allemaal.

Tekst: Frederik Naedts, Stein Temmerman, Wouter Vanreusel

1

2

1 Heide. Foto: Maarten Jacobs 2 Vanop de uitkijktoren heb je een prachtig uitzicht. Foto: An De Wilde

Een landschap in ontwikkeling

De Kempense heideboeren vormden het heidelandschap zoals we het vandaag kennen. Om te overleven, lieten ze hun vee grazen en werd de heide gemaaid, gebrand en geplagd (= de toplaag afsteken). Dit immense heidelandschap bleef vrijwel intact tot na de Tweede Wereldoorlog, daarna verdween de interesse van de boeren voor de voedselarme grond. Het landschap werd vervolgens sterk aangetast door ontginning, vermessing, verzuring,

aanplanten van naalddhout, gebrek aan beheer en ontwatering.

In 1959 kocht Natuurpunt het gebied en startten de vrijwilligers met het beheer. Een cruciale stap was de beslissing van de gemeente Oud-Turnhout om ook de eigen gronden in beheer van Natuurpunt te geven. De oppervlakte natuurgebied groeide sindsdien sterk aan. Het beheer gebeurde steeds actiever en professioneler en in vijftig jaar tijd is er heel wat veranderd.

Veel dichtgegroeide biotopen werden opnieuw open gemaakt waardoor niet alleen de kwaliteit verbeterde, maar ze ook opnieuw met elkaar in verbinding kwamen te staan. Verschillende historische vennen werden hersteld. Ook het dagelijkse beheer nam toe. Naast het klassieke manuele beheer van kappen, maaien en plaggen, werden meer grazers ingezet. Momenteel helpen Kempense heideschapen, konikpaarden, shetlandpony's en enkele gallowayrundersen bij het beheer van de graslanden en heide. Zeven landbouwers zorgen voor het maai- en graasbeheer van 90 ha waardevol grasland. Samen met de vele vrijwilligers en de professionele terreinploeg van Natuurpunt onderhouden ze een prachtig landschap.

Het Life-project "Habitatherstel in het Landschap De Liereman", dat eind september 2010 afloopt, heeft voor een kantelmoment gezorgd. Dankzij die Europese steun konden verschillende grotere eenheden natuur worden aangekocht én ingericht. Met bijkomende begrazingsrasters kon het eindbeheer onmiddellijk van start gaan. Tijdens de uitvoering van het project waren de eerste resultaten al snel zichtbaar. Het aantal koppels nachtzwaluw nam toe van 5 naar 11, de rugstreeppad en heikikker koloniseerden nieuwe vennen, kleine en ronde zonnedaauw staan massaal in bloei en overal staan jonge planten struikheide, hier en daar al gekoloniseerd door de zeldzame halfparasiet klein warkruid. Na de werken kan de rust in het gebied weerkeren en verwachten we nog heel wat ecologische verrassingen.

Overzichtsplan

3

1 Uitkijktoren

De uitkijktoren geeft je een prachtig zicht op het laagveenmoeras. In deze waterrijke omgeving kan je de grote zilverreiger ontdekken of een ijsvogel die laag over het water scheert. Eind september wordt de toren opgefleurd met twee gloednieuwe infopanelen met aquareltekeningen van typische planten en dieren die je in de omgeving van de kijktoren kan waarnemen. Centraal in het Landschap De Liereman vind je het veenmoeras. Op de plaats waar in het verleden nog turf werd gestoken, kan het veen opnieuw groeien. In dit gebied komen unieke planten en dieren voor zoals de heikikker, het gentiaanblauwtje, beenbreek en tapijten met gewone dophei en zonnedaauw. Vanaf het uitkijkpunt kan je het hele gebied bewonderen.

2 De Kempense stal

De Kempense stal is een huzarenstukje van traditionele bouwkunde en geeft je een totaalbeleving van het heidelandschap. Een aantal eeuwenoude eiken balken van een afgebroken boerderij en een dode eik uit het natuurgebied De Tikkebroeken ondersteunen de constructie. De gemeente Oud-Turnhout leverde een aantal lorken waaruit kepers en panlatten werden gezaagd. Het roggestro voor de dakbekleding komt van de eigen onkruidakker. De nieuw opgebouwde stal is nu in volle glorie te bewonderen tussen de schrale graslanden.

3 Kijkplatform Brakeleer

Van op het kijkplatform heb je een weids zicht over het weidevogelgebied. Vooral in het voorjaar is het er genieten van de jodelende roep van de wulp, de opvallende baltsroep van de grutto en

de capriolen van de kievit. In het najaar kan het behoorlijk druk zijn op het platform. Dan komen vogelliefhebbers de overvliegende trekvogels tellen.

4 Landduinen

Niet alleen aan de kust liggen duinen, ook in de Kempen kan je ze vinden. Het Landschap De Liereman maakte vroeger deel uit van een groot landduincomplex. Volgens de eerste (lucht) foto's van het gebied uit 1930 bestond een groot deel van het gebied nog uit actief stuivende landduinen. Eind jaren tachtig viel het stuiven stil. Een hele reeks typische soorten kunnen enkel hier overleven.

De oppervlakte open zand is tijdens het Life-project sterk uitgebreid door het verwijderen van monotone naaldhoutaanplanten en het afgraven van de humusrijke top laag tot op het witte zand. Je kan dit zien aan de vele boomstronken die er nog staan. Deze blijven staan om het archeologisch erfgoed in de bodem te bewaren. De vondst van een vuistbijl van Neanderthalers bewijst dat ook onze voorouders zich hier thuis voelden.

5 Echelkuilen

Niet enkel heideboeren gebruikten vroeger de heide, rond 1850 liet een zekere dokter Smagghe vier ruitvormige putten graven om bloedzuigers (echels) te kweken. De vangst van deze echels gebeurde via oude paarden die met "laarzen" in het water stonden.

Als de bloedzuigers zich hadden volgezogen vielen ze in deze "laarzen". Dr. Smagghe exporteerde ze vervolgens naar Franse ziekenhuizen voor aderlatingen.

Vlak bij de echelkuilen vind je het sprookjesachtig landhuis Misonne. Dit buitenverblijf, opgetrokken in het interbellum, bestaat volledig uit beton. Dit zou je niet zeggen als je het fraaie "houten" schrijnwerk en de gevel uit "natuursteen" ziet. Vanaf het Echelkuilpad kan je de woning bewonderen.

Rugstreeppad

De rugstreeppad voelt zich in het Landschap De Liereman in zijn sas. Op het einde van de herfst trekken de rugstreeppadden naar de landduinen om een hol te graven, tot een halve meter diep. Daar houden ze een stevige winterslaap tot in mei. Wanneer ze ontwaken, haasten ze zich naar de ondiepe vennen om te paren. Bij valavond verleiden de mannetjes hier hun partner met een ratelende roep. In deze snel opwarmende plassen ontwikkelen de larven zich tot kleine rugstreeppadjes.

Nachtswaluw

De nachtswaluw is de meest mysterieuze vogel van de heide. In het late voorjaar kan je bij valavond zijn snorrende zang horen. In het verleden werd de nachtswaluw ook "geitenmelker" genoemd omdat je die vogel vaak in de buurt van geiten en schapen vindt. De grazers zorgen immers voor een gedekte tafel omdat ze de insecten in

4

3 Konikpaarden helpen het beheer een handje. Foto: Wouter Vanreusel

4 Rugstreeppad. Foto: An De Wilde

1 Nachtswaluw. Foto: Vilda/Rollin Verlinde

de heide opjagen. De mensen dachten vroeger echter dat de vogels melk van de dieren kwamen stelen...

Wilke gagel

De bekendste plant van het Landschap De Liereman is ongetwijfeld de wilde gagel. Van eind maart tot half april kleuren de katjes van de gagel het landschap oranjebruin. Zowel het blad als de stengels van wilde gagel hebben klieren die een harsachtig aroma verspreiden. De lokale bevolking gebruikte takjes van dit "vlooienkruid" om ongedierte te verdrijven. In de middeleeuwen gebruikten brouwers de wilde gagel om hun bier te kruiden. Natuurpunt heeft die traditie overgenomen en gebruikt de wilde gagel uit het gebied voor het streekbier "Gageleer". Het recept van dit bier blijft, zoals steeds bij unieke producten, een goed bewaard geheim.

Een landschap in evenwicht

Het Landschap De Liereman streeft continu naar een evenwicht. Het gebied ligt op de grens van twee gemeenten, wordt

gezamenlijk beheerd door twee afdelingen en natuurbeheerders en landbouwers werken er samen. Met het nieuwe openstellingsplan balanceert het gebied tussen een maximale bescherming van de natuurwaarden én een maximale beleevingswaarde voor de bezoeker. Zo kan je alle hoeken van dit uitgestrekte gebied bewonderen via het wandelpadennetwerk dat tijdens het Life-project volledig vernieuwd werd. De zes wandelpaden voeren je langs alle verschillende biotopen. In totaal liggen er 28 km uitgestippelde wandelpaden. Je kan vertrekken aan het bezoekerscentrum, of aan één van de drie toegangspoorten.

2

Bezoekerscentrum

Aan de rand van het gebied ligt het bezoekerscentrum Landschap De Liereman. Hier kan je terecht voor een tentoonstelling over het gebied en informatie over de wandelingen. Ook de Boeboeks zijn hier thuis. Kom je Boeboektas ophalen in het bezoekerscentrum en ga op tocht vol knotsgekke raadsels en opdrachten. In het café kan je genieten van een Gageleer.

Praktisch

Wandelingen:

Start aan bezoekerscentrum:

- Vennenpad (bruin): 3,5 km
- Echelkuilpad (rood): 4 km
- Duinenpad (blauw): 5,5 km = Aardgasnatuurwandeling
- Lieremanpad (groen): 9,2 km

Start aan Handvonder (aan het bruggetje op de overgang van de Bergstraat (Oud-Turnhout) naar de Heirbaan (Arendonk). Met de auto uitsluitend te bereiken vanuit Arendonk; niet vanuit Oud-Turnhout)

- Rode Goorpad (geel): 3, 5 km
- Korhaanpad (oranje): 4,2 km

Toegankelijkheid:

Het gebied is toegankelijk op de paden. Honden zijn toegelaten aan de leiband. In het bezoekerscentrum kunnen personen met een beperking een wombat lenen. Dit is een speciaal uitgeruste rolstoel voor ruwere terreinen.

Meer info:

Bezoekerscentrum Landschap De Liereman, Luc Van Gompel, Schuurhovenberg 43, 2360 Oud-Turnhout

014-42 99 66, bc.deliereman@natuurpunt.be

Vermeld "Project 7018 Landschap de Liereman" bij een eventuele gift op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt. Vanaf 30 euro wordt een fiscaal attest afgeleverd.

FEITEN & cijfers

Landschap De Liereman

Oppervlakte: 684 ha

In beheer sinds: 1959

Typische soorten: rugstreeppad, heikikker, boomleeuwerik, nachtswaluw, wulp, gentiaanblauwtje, beenbreek, wilde gagel

Typische biotopen: natte en droge heide, gagelstruweel, elzen- en wilgenbroek, laagveenmoeras, eiken-berkenbos, dennenbos, landduin, heischraal grasland en weidevogelgebied

Steeds meer zon voor de natuur

Natuurpunt en Linea Trovata bouwen hun succesverhaal verder uit

Dit jaar startte Natuurpunt een zoektocht naar eigenaars van grote daken (scholen, boerderijen, jeugdl lokalen, rusthuizen, bedrijven), die bereid zijn hun dak te verhuren aan Linea Trovata. Zij investeren in de bouw van een zonne-installatie en de eigenaar ontvangt gedurende twintig jaar huurgeld voor het gebruik van zijn dak. Bovendien kan hij de groene stroom, geproduceerd op zijn dak, goedkoper aankopen. Sinds de start van het project melden zich al vierhonderd dakeigenaars. Op 26 augustus is het eerste grote dak met zonnepanelen aan het publiek voorgesteld. De Sint-Martinusschool in Lubbeek liet op haar dak 791 zonnepanelen installeren, een oppervlakte van 1009 m². Ook Natuurpunt liet enkele van haar gebouwen vol leggen met zonnepanelen: de secretariaten in Turnhout en Mechelen, het bezoekerscentrum in de Uitkerkse Polder (Blankenberge) en de loods in Molenstede (Diest). Dit najaar start de bouw van vier nieuwe

loodsen voor onze terreinploegen, uitgerust met een volledig zonnedak.

Meer informatie over het project zonnen voor meer natuur van Natuurpunt en Linea Trovata, 0478-95 71 70 of www.natuurpunt.be/zonnen.

Sinds het najaar van 2008 hebben al ruim zevenhonderd gezinnen, via Natuurpunt, een zonne-installatie door Linea Trovata op hun dak laten installeren. We zoeken onverminderd door naar geïnteresseerde leden.

Voor elke gerealiseerde zonne-installatie kreeg Natuurpunt een gift van Linea Trovata. Daarmee kon Natuurpunt een belangrijk deel van de aankoopssom van het natuurgebied Stappersven/Kalmthoutse Heide betalen. Meer informatie op www.natuurpunt.be/stappersven.

natuurpunt
natuur voor iedereen

Linea Trovata

ECOVER®

VOOR EEN ZUIVER RESULTAAT

Aanbevolen door

Tante Koos

- Innovatieve nieuwe formule
- Reinigt krachtig en effectief
- Op basis van plantaardige ingrediënten

POWERED BY NATURE
WWW.ECOVER.COM

Natuur.winkel

ONZE ECOLOGISCHE VOETAFDruk

DE AARDE BEKEKEN VANUIT
DE RUIMTE

natuurpunt
natuur voor iedereen

Normale winkelprijs: €50

Natuurpuntstuntprijs:

€15

(+ eventueel €9,10 verzendkosten)

"Onze ecologische voetafdruk – de aarde bekeken vanuit de ruimte" schetst de tragische achteruitgang van onze aarde onder invloed van de klimaatopwarming, maar laat naast de ernst van de dreiging ook de enorme schoonheid van onze planeet zien. Aan de hand van satellietfoto's ziet men wat anders verborgen blijft, zowel ten goede als ten kwade. Maar er worden ook oplossingen aangereikt. Alle verschijnselen worden helder toegelicht door vooraanstaande wetenschappers. De harde klimatologische waarheid heeft er nog nooit zo mooi uitgezien op papier; onze aarde – én onze veel te grote voetafdruk – zijn nooit eerder zó treffend in beeld gebracht.

Natuur.winkel

Stationstraat 40 (stationsplein) • 2800 Mechelen
015-43 16 88 • winkel@natuurpunt.be

Openingsuren:

woensdag en vrijdag: 13u30-17u30

zaterdag: 10u-17u30 • andere dagen na afspraak

www.natuurpunt.be/winkel

*Vivara Natuurbeschermingsproducten
brengt de natuur bij u thuis.*

Combi voedertafel

Met deze voedertafel kunt u tegelijkertijd
drie verschillende voer aanbieden!

Aanbieding

natuurpunt

Bel nu 02-640.00.28 om deze aanbieding te bestellen of om onze gratis
catalogus aan te vragen. Kijk ook eens op WWW.VIVARA.BE voor meer informatie.

Dag van de Natuur 2010

Werk mee aan biodiversiteit in je buurt!

Op 20 en 21 november 2010 staat de Dag van de Natuur op de agenda. Op die dag willen we zoveel mogelijk mensen betrekken bij het beheer van onze natuurgebieden. Met meer dan 100 geplande activiteiten vind je er zeker eentje in jouw buurt.

Tekst: Saraswati Matthieu

Foto: Eric Malfait

Op de Dag van de Natuur nodigt Natuurpunt traditiegetrouw iedereen uit om op een actieve manier deel te nemen aan natuurbeheer. In de herfst staat er immers heel wat op het programma, er wordt geplant, gemaaid, gegraven, gekapt, geknot dat het een lieve lust is. En hierbij komt een beetje hulp goed van pas.

Beheerwerk in onze natuurgebieden wordt soms door onze professionele arbeiders geklaard, maar in heel wat gevallen zijn het lokale vrijwilligers die er aan de slag gaan. Natuurpunt wil iedereen betrekken bij het beheer van de natuurgebieden. Onze vrijwilligers staan klaar om al je vragen te beantwoorden. Vervolgens mag je zelf aan de slag en daarvoor hoef je absoluut geen ervaren groenarbeider te zijn. Op die manier leer

je onze actieve vrijwilligers beter kennen en ontdek je onze natuurgebieden op een heel andere manier. De frisse herfstlucht krijg je er gratis bij. En het is niet enkel werken geblazen die dag. Geniet tijdens de Dag van de Natuur van een hapje en een drankje, verken onze natuurgebieden tijdens een herfstwandeling of luister naar een streepje muziek.

2010 is het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit, daarom organiseren we de Dag van de Natuur dit jaar onder de slogan "Werk mee aan biodiversiteit in je buurt!". De bedoeling is het begrip biodiversiteit lokaal voor te stellen en duidelijk te maken hoe ons natuurbeheer de biodiversiteit in de buurt verbetert. We doen dit door aan elke Dag van de Natuur-activiteit

een symboolsoort te koppelen. Het geplande beheer van die dag richt zich op het ondersteunen van die symboolsoort in het natuurgebied. Zo komen we tot 100 activiteiten die 100 verschillende soorten beschermen in heel Vlaanderen! Een niet te onderschatten winst voor de biodiversiteit in Vlaanderen.

Een volledige lijst met activiteiten vind je op onze website. Je vindt er zeker iets dat bij jou past want de variatie is heel groot.

Enkele voorbeelden:

Limburg

In natuurgebied Maaswinkel kiest Natuurland Maasmechelen de boomkikker als symboolsoort. Rond de poelen verwijderen ze de opslag van wilgen. Op die manier komt er meer licht aan de oevers en ontwikkelen zich bramenvegetaties die een ideaal habitat vormen voor kikkers, padden en salamanders. Bramen bieden immers bescherming maar ook veel voedsel omdat er insecten op leven.

Vlaams Brabant

In Merchtem planten onze vrijwilligers een houtkant van één kilometer lang aan, in samenwerking met het Regionaal Landschap Groene Corridor en de gemeente. Dankzij deze aanplant kan Natuurland Merchtem vijf natuurgebieden met elkaar verbinden. Zo kunnen dieren, vogels of insecten zich gemakkelijker van het ene gebied naar het andere verplaatsen. De veldleeuwerik is het symbool voor de biodiversiteit in de gemeente.

Oost-Vlaanderen

In Herzele houden ze een "Volkse plantdag" i.s.m. de Mineraad Herzele. Een terrein dicht bij een rust- en verzorgingstehuis wordt ingericht met houtkanten,

een hakhoutbos en een bloemrijk grasland. Er wordt ook een breed gemaaid graspad voorzien zodat het gebied toegankelijk wordt voor bezoekers en bewoners van het rusthuis. Hierdoor creëert Herzele meer toegankelijke natuur en een grotere biodiversiteit aan de rand van het dorpscentrum. De spotvogel is hier het symbool.

Antwerpen

De groene kikker steelt de show in het natuurgebied Hobokense Polder. Daar kan je komen helpen maaien en kappen om een bestaande gracht terug vrij te maken. Zo kan er meer licht op de oppervlakte schijnen en creëren we meer kansen voor amfibieën zoals de groene kikker.

West Vlaanderen

In Koksijde zal Natuurland Westkust fruitbomen aanplanten in de Oostvoorduin. In samenwerking met het ANB, de gemeente en de provincie West-Vlaanderen geven ze hier ook de aftrap voor de provinciale Dag van de Natuur-campagne. Bij die activiteit zetten ze de eikelmuis in de kijker. Natuurland Westkust en de gemeente Koksijde zullen de biodiversiteit nog een extra handje helpen door op deze dag het Charter voor de Biodiversiteit te ondertekenen.

Alle activiteiten vind je op

www.natuurland.be/dagvandenatuur

Op veel plaatsen is de Dag van de Natuur een samenwerking met de Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM) en andere jeugdverenigingen. In de provincie West-Vlaanderen zijn de Gezinsbond en de Provincie onze partners.

De steenuil als totemdier voor de Leeuwse Natuurvrienden

Met de campagne "Je hebt meer burens dan je denkt" werkt de provincie Vlaams-Brabant aan meer biodiversiteit in steden en gemeenten. Specifieke "Koesterburens" staan symbool voor de unieke biodiversiteit in de verschillende aanwezige leefgebieden. Dat zijn dieren en planten die speciaal voor de campagne werden gekozen als vertegenwoordigers uit de Provinciale Prioritaire Soorten-lijst.

Gemeenten, verenigingen, scholen, bedrijven, ... kunnen één van die koesterburens uitroepen tot totem. Tijdens de Dag van de Natuur wordt de steenuil het officiële totemdier van natuurgebied Zuunvallei in Sint-Pieters-Leeuw.

Natuurland Leeuwse Natuurvrienden probeert de steenuil in de Zuunvallei samen met het Regionaal Landschap Zenne, Zuun en Zoniën een handje te helpen. Dat doen ze via gericht natuurbeheer met hooien en begrazen, heraanleggen van hoogstamboomgaarden, knotten van knotwilgen, graven van veedrinkpoelen en het ophangen van speciale nestkasten. De steenuil staat zo symbool voor het beheer van hun gebied, en de gewonnen biodiversiteit.

Meer info over de campagne "Je hebt meer burens dan je denkt" op www.koesterburens.be

Steenuil, foto: An De Wilde

SOS paddenstoelen

Tips voor paddenstoelvriendelijk natuurbeheer

Paddenstoelen krijgen meer en meer de aandacht die ze verdienen. En dat is maar goed ook, want met meer dan 4000 soorten in ons land vertegenwoordigen ze een belangrijk deel van onze biodiversiteit. Bovendien vervullen ze belangrijke functies in ecosystemen.

Tekst: Roosmarijn Steeman

De minst geliefde zwammen zijn de houtparasieten. Nochtans vallen de meeste houtparasieten slechts zieke en verzwakte bomen aan en zorgen ze voor meer ruimte voor de overige bomen. Zo ontstaat er een gezond, natuurlijk evenwicht. Daarnaast is de groep van de opruimpaddenstoelen van onschatbare waarde. Zonder hen blijft al het dood plantaardig materiaal zich in het bos opstapelen en zouden we uiteindelijk op een metershoge hoop bladeren lopen. Voor de derde en meest geliefde groep, de symbionten (boombegeleiders of samenlevers), ondernemen we nog te weinig actie. Die groep van zwammen wisselt voedingsstoffen uit met bomen en planten. Bepaalde boomsoorten en zwammen zijn zodanig op elkaar aangewezen dat ze niet zonder elkaar kunnen overleven. Symbionten zijn zeer belangrijk voor de vitaliteit van onze inheemse bossen. Die groep gaat het hardst achteruit en we kunnen er concreet iets aan doen.

Ontdekken

Elk jaar ontdekken we tientallen nieuwe soorten paddenstoelen in Vlaanderen en regelmatig treffen we hier nog nieuwe soorten aan voor de wetenschap. Ook wat betreft de ecologie van paddenstoelen worden we dagelijks een beetje wijzer. Als we de soorten en hun leefwijze amper kennen, hoe kunnen we dan weten wat goed voor hen is? Gelukkig zijn er een aantal algemene maatregelen die we kunnen nemen. Veel terreinbeheerders richten natuurbeheer voornamelijk op vogels en planten en veronderstellen dat dit ook wel geschikt zal zijn voor andere organismen. Maar we komen tot de vaststelling dat dit niet altijd blijkt te

***“Elk jaar ontdekken we
tientallen nieuwe soorten
paddenstoelen”***

Het gewoon vuurzwammetje verkiest onbemeste graslanden op zandgrond. Ook op de heide en in extensief begraaide weilanden kan je deze adonis tegenkomen. Foto: Wim Veraghtert

kloppen. Zo kan de keuze voor graas- of maaibeheer sterk verschillende resultaten opleveren voor insecten of planten. Gebieden met een waardevolle vegetatie blijken niet altijd even interessant voor paddenstoelen en omgekeerd kunnen gebieden met een onbeduidende vegetatie een weelde aan paddenstoelen bevatten. In een aantal gebieden werden al specifieke maatregelen voor paddenstoelen genomen. Zo werd in de Koeheide (Bertem, Vlaams-Brabant) en op de Hazenberg (Opvelp, Vlaams-Brabant) het graas- en maaibeheer afgestemd op het verschijnen van graslandpaddenstoelen in november.

Prioritair te beschermen soorten

Voor de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant tellen paddenstoelen ook mee bij het opstellen van prioritaire soortenlijsten. Opvallend was dat een groot deel van deze prioritaire soorten niet in natuurgebieden voorkomt: wegbermen, kerkhoven en parken met oude laanbomen zijn zeer belangrijk voor symbionten. Zij verkiezen humusarme, mosrijke plekjes onder (oude) bomen. Maar die plaatsen genieten helaas geen bescherming en zijn afhankelijk van de goede wil van de eigenaar. Met de lijst van prioritaire soorten werden de gemeentes aangesproken. Plaatsen zoals wegbermen worden nog te vaak uit onwetendheid vernield. Dit door bijvoorbeeld de beek te ruimen en het slib wekenlang te laten liggen, of door een brede berm in gebruik te nemen als parking. Vandaar dat het belangrijk is gemeentes of andere eigenaars goed te informeren.

En nu concreet

Net als planten en dieren stellen zwammen specifieke eisen aan hun groeiplaats. De soortenrijkdom van een terrein is in de eerste plaats afhankelijk van de bodem, de waterhuishouding en de ouderdom van het terrein. Hoe meer variatie aan biotopen, hoe soortenrijker je terrein. Ruimtelijke variatie zorgt voor natuurrijkdom, zolang het beheer er constant blijft. Vooral zwammen hebben baat bij een continu beheer. Vandaar dat oude kasteelparken, waar jarenlang hetzelfde beheer werd volgehouden, vaak interessant zijn voor paddenstoelen. Door jarenlang op dezelfde plek

Oude beukendreven zijn schatkamers voor boombegeleidende paddenstoelen. Foto: Leo Janssen

hetzelfde beheer te voeren, ontstaat een evenwichtig en complex web van soortenrelaties. Bij een wisselend beheer kunnen alleen de echte opportunisten

“Zwammen stellen specifieke eisen aan hun groeiplaats”

zich handhaven. Bodemverstoring door bijvoorbeeld gebruik van te zware machines en overbetreding zijn nefast voor symbionten. Dode bomen en dikke takken zijn een feestmaal voor de opruimers. Graslanden kan je het beste maaien en afvoeren.

Per terreintype zijn specifieke maatregelen gunstig voor zwammen. Die info en veel meer vind je in het boek “Paddestoelvriendelijk natuurbeheer” (te koop in onze Natuur.winkel, www.natuurpunt.be/winkel).

Ver van je bed?

Je hoeft geen terreinbeheerder te zijn om paddenstoelen te helpen. Ook jij kan iets doen in je eigen tuin. Op www.natuurpunt.be/paddenstoelen vind je tips voor een paddenstoelvriendelijke tuin. Verder vind je er foto's van de meest voorkomende paddenstoelsoorten in tuinen en lees je hoe je ze kan herkennen.

Paddenstoelenkijkweekend 16 & 17 oktober 2010

Midden oktober organiseert Natuurpunt voor de eerste keer een nationaal paddenstoelenkijkweekend. We nodigen dan iedereen uit om naar paddenstoelen te speuren in eigen tuin. Die mooie verschijningen zijn zeer goede indicatoren voor de kwaliteit van onze natuur. De misvattingen dat nuttige paddenstoelen enkel in het bos groeien en paddenstoelen in de tuin slechts schade aanrichten, sturen we de wereld uit. Zelfs een kleine ecologisch beheerde tuin kan een thuis zijn voor heel wat soorten. Alle info hierover vind je in de folder bij dit Natuur.blad of op www.natuurpunt.be/paddenstoelenkijkweekend

Het Charter voor Biodiversiteit in Vlaanderen

Biodiversiteit vertaald in concrete acties

Op steeds meer plaatsen springen de lokale overheden op de biodiversiteitstrein. Gelukkig, want gemeenten spelen een belangrijke rol in het beheer en de inrichting van de openbare ruimte en beschikken over unieke communicatiekanalen om een groot publiek te bereiken, te sensibiliseren en te activeren. Ook verenigingen, wijkcomités en bedrijven dragen steeds vaker hun steentje bij om hun omgeving natuurlijk in te richten. Door het aanplanten van geveltuintjes, de adoptie van een koestersoort of het voorzien van middelen en mensen, zetten zij zich in voor de lokale biodiversiteit.

Tekst: Liselotte Vanderoye

Het verschil tussen denken en doen

Wil jij ook mee werken aan een duurzaam biodiversiteitsbeleid in je gemeente? Dan is het Charter voor Biodiversiteit een handig instrument. Gemeenten (of bedrijven, verenigingen of...) die dit document ondertekenen, engageren zich om extra aandacht te schenken aan biodiversiteit en in het bijzonder aan maatregelen gericht op soorten en gebieden in de buurt. De lokale afdeling fungeert als adviserende en ondersteunende partner in het uitwerken van concrete acties. Op die manier wil Natuurpunt meer mensen betrekken bij natuur(behoud) en biodiversiteit extra in de kijker zetten. Alle hens aan dek!

(www.natuurpunt.be/charter)

Wat kan jij doen?

Denk na over mogelijke acties en contacteer de lokale Natuurpuntafdeling. Wie weet hebben zij al een biodivers engagement afgesloten met de gemeente en kan jij nuttige ideeën, acties of informatie toevoegen. Op die manier stimuleer je jouw gemeente of stad (of bedrijf, vereniging of...) in het opstellen van een lokaal biodiversiteitactieplan!

En... ACTIE!

Benieuwd of jouw gemeente al een charter ondertekende? Neem dan snel een kijkje op

www.natuurpunt.be/lokalebiodiversiteit.

Je vindt er ook leuke biodiverse e-cards en tips om zelf iets voor de biodiversiteit te doen.

De kamsalamander wordt vaak opgenomen in het charter van de gemeente, zo ook in Haacht, Ieper, Zemst, Zoutleeuw, Linter en Heers. Foto: Vilda/Yves Adams

Rudy Claeys van Natuurpunt Westland (Ieper)...

... *"Het Charter voor Biodiversiteit is een win-win situatie voor alle partners. Wanneer onze regio nog mooier, groener en natuurrijker wordt, krijgen we ook meer wandelaars en fietsers op bezoek. Omdat zij vaak de accommodaties en horeca in de omgeving gebruiken, is meer en betere natuur ook een economische troef!"*

Natuurpunt Westland vierde in 2010 zijn 30-jarig bestaan met de ondertekening van het Charter voor Biodiversiteit in Ieper als kers op de taart. Enkele maanden later is het actieplan springlevend. Zo werd er samen met de stad Ieper en de school Immaculata, waar je een van de belangrijkste broedkolonies van gierzwaluwen terugvindt, een grootschalig project opgestart. De leerlingen timmerden nieuwe nestbakken, er werden nest-camera's geplaatst om de broedende gierzwaluwen te volgen en op een website kom je alles te weten over deze luchtacrobaten. De leerlingen zijn – terecht – trots op "hun" gierzwaluwen. Ook met een plaatselijke hengelclub werden de handen in elkaar geslagen. Door een herinrichtingsproject van de Zillebekevijver ontstond een nieuwe moeraszone waar vissen natuurlijke schuilplaatsen vinden om zich tegen hun vijanden te beschermen. Andere amfibieën, insecten en vogels genieten trouwens ook van deze nieuwe woonomgeving.

Wens je meer info over de concrete acties? Neem dan contact op met Natuurpunt Westland:

natuurpuntwestland@telenet.be

Rudy Claeys.

Milieuambtenaar Luc Veldhaens in Linter...

... werkt al 10 jaar als milieuambtenaar voor de gemeente Linter. Door de charteractie komt het thema "natuur en biodiversiteit" extra onder de aandacht en kan er meer tijd worden vrijgemaakt voor concrete acties. Ook kan hij rekenen op inhoudelijke ondersteuning van Natuurpunt Linter. Een milieuambtenaar is, volgens Luc, een sleutelfiguur tussen de natuurvereniging(en) en de gemeente. Met de nodige (terrein)kennis en enthousiasme kan die persoon een katalysator zijn in het biodiversiteitverhaal van een gemeente. Het streven naar samenwerking met verschillende partners (landbouwers, bedrijven, verenigingen, ...) is essentieel om effectief op het terrein iets te bereiken. *"Het enthousiasme van een milieuambtenaar is zeer belangrijk. Wat de inzet ook kost, het resultaat dat bereikt wordt geeft zoveel voldoening. Maar er is nog veel werk en we moeten er samen iets van maken, zeker tijdens het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit."*

Luc pleit eveneens voor extra aandacht voor het thema vanuit de Vlaamse Overheid. *"Elke gemeente zou meer tijd moeten besteden aan natuur en biodiversiteit. Dit kan bijvoorbeeld door in elke gemeente een "natuurambtenaar" in te zetten."* Het actieplan in Linter omvat: natuurvriendelijk beken- en grachtenbeleid, adoptie van enkele koester-soorten als de kamsalamander, ijsvogel en de rivierdonderpad, ecologisch bermbeheer, promoten van streekeigen en inheems plantgoed, e.d. Wens je meer info over de concrete acties? Neem dan contact op met de gemeente Linter, www.linter.be.

Roel Baets en Natuurpunt Bekkevoort...

... tekenden samen met de gemeente het Charter voor Biodiversiteit op 17 augustus 2008. Enkele jaren later is biodiversiteit een vast item in het milieubeleid van Bekkevoort. Dit jaar wordt het actieplan zelfs uitgebreid met enkele nieuwe acties rond de kamsalamander, akkervogels en een gemeentelijk natuurproject ten voordele van dagvlinders. Verder breidt Bekkevoort de subsidiereglementen uit rond huis- en boerenzwaluwen, gebruik van streekeigen haag- en houtwallen en steen- en kerkuilennestkasten. Ook de geelgors wordt niet vergeten, volgens Roel, *"Natuurpunt Bekkevoort inventariseerde de broedkoppels van die akkervogel in de gemeente. We hebben maar liefst 152 waarnemingen genoteerd (mei/juni). Met deze info kunnen we landbouwers en de gemeente stimuleren om acties te ondernemen voor dit prachtig gele vogeltje."* Natuurpunt Bekkevoort houdt de vinger aan de pols door advies te verlenen in zaken die de

Bekkevoortse biodiversiteit versterken of bedreigen. De lokale natuurvereniging zorgt ervoor dat inwoners goed geïnformeerd worden over de natuur in eigen buurt. In een tweewekelijkse nieuwsbrief kom je alles te weten over het gemeentelijk biodiversiteitsbeleid en krijg je heel wat tips voorgeschoteld om de natuur een handje te helpen.

www.natuurpunt.be/bekkevoort

Roel, 2de van rechts.

Vol energie voor een ambitieus klimaatbeleid

De voorbije maanden kregen we talrijke aanwijzingen dat de klimaatverandering volop bezig is en catastrofale gevolgen kan hebben. Nochtans zijn alle middelen voorhanden om de klimaatcrisis te lijf te gaan.

Tekst: Steven Vanholme

Onrustwekkende records

De temperatuurrecords blijven zich opstapelen. Het eerste decennium van deze eeuw was het warmste sinds het begin van de metingen. En al was het de voorbije winter eerder koud in West-Europa, wereldwijd was het in de eerste jaarhelft nooit warmer dan dit jaar.

“Tegen 2075 moet zonne-energie tot 75% van de wereldenergiebehoefte kunnen leveren”

Het internationaal panel van klimaatwetenschappers (IPCC) laat er geen twijfel over bestaan: om het

probleem beheersbaar te houden, moet de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen vanaf 2015 dalen. En niet zomaar een beetje: volgens een aantal recente studies moet de uitstoot decennia lang dalen aan een tempo van 3% per jaar. Veel meer dus dan de lang omstreden Kyotodoelstelling.

Nieuwe klimaatop

Van 29 november tot 10 december wordt in Cancún (Mexico) een nieuwe poging ondernomen om tot wereldwijde klimaatafspraken te komen. Er staan enkele belangrijke deelakkoorden op de agenda, onder andere over het terugdringen van de ontbossing. Een akkoord hierover zou ook voor de biodiversiteit een zeer goede zaak zijn. Tot een globaal akkoord komt het waarschijnlijk nog niet; daarvoor lopen de meningen te ver uiteen.

Kansen

Eigenlijk is het verrassend dat de wereldleiders zich zo terughoudend opstellen. Het is algemeen geweten dat er nog zeer veel besparingsmogelijkheden zijn. We verlichten de hemel, verwarmen de straat en verslijten onze banden sneller dan onze schoenen. Anderzijds is de sector van de hernieuwbare energie in volle evolutie. De windenergiesector groeit met 20 tot 30% per jaar en stelt wereldwijd een half miljoen mensen te werk. Ook zonne-energie zit sterk in de lift. Als we daar nu massaal in investeren kan die tegen 2100 voorzien in 75% van de wereldenergiebehoefte.

Duidelijke beslissingen

Hoewel de evolutie steeds sneller gaat en een eigen dynamiek ontwikkelt, is een internationaal klimaatakkoord met bindende doelstellingen nodig. Nu kiezen voor een geleidelijke overgang naar een koolstofarme economie biedt meer perspectieven dan een welles-nietesscenario met heftig schommelende energieprijzen.

Foto: Linea Trovata

Natuurpunt en energie

Zonnen voor meer natuur

Natuurpunt trekt mee aan de kar voor hernieuwbare energie. Het mooiste en meest succesvolle voorbeeld daarvan is "Zonnen voor meer natuur". Met dit project bieden we onze leden de mogelijkheid om kwaliteitsvolle zonnepanelen te installeren tegen zeer scherpe prijzen. Sinds de start, eind 2008, hebben we bijna 800 installaties geplaatst. Op naar de 1000! Ook het opvolgproject "Grote daken gezocht" komt op dreef. Op pagina 31 lees je daar meer over.

Energie van eigen huize

Het voorbije jaar werden eveneens belangrijke stappen gezet voor de ombouw van onze loodsen tot klimaatvriendelijke werk- en opslagplaatsen. Isolatie met ecologische materialen en de installatie van zonnepanelen gaan daarbij hand in hand. In Molenstede (Diest) naderen de verbouwingen hun einde. In Ekeren starten we nog deze maand. Hier komt er zelfs een primeur: een houtskeletbouw met een volledig in het dak geïntegreerde zonnepaneleninstallatie. Op het dak van het secretariaat van Natuurpunt Educatie (Turnhout) maakten we ruimte voor een andere nieuwe technologie: daar werd een reflecterende laag aangebracht en nu wordt gemeten of dit een positief effect heeft op de opbrengst van de zonnepanelen.

Bij al die projecten werken we intensief samen met onze partner Linea Trovata.

Energie van eigen bodem

We zoeken ook onverminderd door naar nuttige toepassingen voor onze beheerresten. Het gaat daarbij onder andere om het gebruik voor de opwekking van warmte en elektriciteit. Onlangs kwam het tot een samenwerking met een landbouwer die kassen verwarmt met houtsnippers. In de Zuiderkempen voeren we maaisel af naar een vergistingsinstallatie, voor de productie van groene stroom. Ondertussen hebben we met proeven aangetoond dat het netto-energiepotentieel van maaisel uit natuurgebieden, in de buurt komt van het netto-energiepotentieel van maïs. Er blijven wel een aantal praktische problemen. Het maaisel moet immers vers en in zeer kleine stukjes afgevoerd worden naar de vergistingsinstallatie.

Verhakselen van snoeiafval tot houtsnippers. Foto: Frederik Naedts

Voor de realisatie van die projecten krijgen we steun van de Koning Boudewijnstichting en het Fonds voor Duurzaam Afval- en Energiebeheer.

Energiebeleid

Daarnaast volgen we het Vlaams en Europees energiebeleid op. Het voorbije jaar besteedden we veel aandacht aan biomassa. Europese en nationale regels hebben het gebruik, en de import, van biomassa sterk doen toenemen, maar het wordt nu stilaan duidelijk dat dit beleid zeer veel ongewenste gevolgen heeft. De massale vernietiging van regenwoud voor de aanleg van palmolieplantages is daar het meest sprekende voorbeeld van.

In het eerste geval weten we allemaal waar we aan toe zijn, en kunnen zowel wijzelf als grote projectontwikkelaars ons voorbereiden op een zekere toekomst. Besparingsmaatregelen en kiezen voor groene stroom zijn dan geen berekende gok meer, maar de enige rationele keuze. In het tweede geval loopt iedereen een andere richting uit. Terwijl de ene trots is op z'n wagen die 5% minder uitstoot, investeert de andere in steenkoolcentrales.

"Er is nood aan een internationaal klimaatakkoord met bindende doelstellingen"

Cijfers

De milieubeweging vraagt, net als het IPCC, dat de uitstoot van broeikasgassen ten laatste in 2015 een "piek" bereikt, en daarna zeer snel afneemt. Omdat de uitstoot van een aantal groeilanden zeker nog 1 of 2 decennia zal blijven stijgen is het cruciaal dat landen met een hoge uitstoot per inwoner het voortouw nemen. Zo moet Europa zich nu al engageren om de eigen uitstoot met 40% te verminderen tegen 2020 (t.o.v. 1990). Studies tonen aan dat dit niet alleen mogelijk is, maar dat onze economie daar zelf versterkt zou uitkomen, met veel toekomstgerichte jobs en een afnemende afhankelijkheid van buitenlandse energiebronnen.

Bekroning 40 jaar werk in Vallei van de Zwarte Beek

Zo'n uitgestrekt, gaaf beekdal is vrij zeldzaam

Natuurpuntvrijwilliger Willy Vanlook is de eerste Vlaming die de Nederlandse Heimans en Thijssse Prijs wint. Hij ontvangt die prijs voor zijn jarenlange inspanningen om de Vallei van de Zwarte Beek veilig te stellen als natuurgebied.

Tekst: Karolien Van de Velde

Foto: Karolien Van de Velde

"Trots, verrast en ook een beetje verveeld", antwoordt Willy als ik vraag wat hij denkt over de eer die hem te beurt valt. "Trots omdat het altijd een eer is om een prijs te krijgen. Verrast omdat ik de Heimans en Thijssse Prijs (zie kader) niet kende. Maar ook verveeld omdat het een verdienste is van zoveel mensen. We hebben hier altijd een fantastische ploeg vrijwilligers en professionele medewerkers gehad. Mijn prijs moet daarom beschouwd worden als een opsteker voor iedereen die betrokken is bij de Vallei van de Zwarte Beek."

Willy's verhaal in de Vallei van de Zwarte Beek startte begin jaren '70. "Ik volgde toen de cursus natuurgids, leidde heel wat mensen rond in het gebied en liet hen kennis maken met de bijzondere natuurwaarden ervan. Enkele jaren later las ik dat de gemeente Beringen van plan was om enkele beken recht te trekken en er onder meer een vakantiedorp en weekendhuisjes in te planten. Er zou ook een expresweg komen door het gebied. Ik was verontwaardigd over de plannen en klopte aan bij mensen uit de buurt. Vervolgens hebben

we de milieugroep Bero opgericht. Daarna zijn we gaan praten met de Belgische Natuur- en Vogelreservaten (het latere Natuureservaten dat in 2001 fuseerde met De Wielewaal tot Natuurpunt, nvdr). Samen hebben we al die plannen kunnen tegenhouden."

Beekdal met unieke natuurwaarde

"We nodigden ook een heleboel professoren en studenten uit de hele Benelux uit om het gebied te

Unieke samenwerking met Defensie

Dat de Vallei van de Zwarte Beek is uitgebouwd tot een groot natuurgebied is volgens Willy te danken aan de positieve samenwerking tussen Natuurpunt en verschillende partners zoals het Agentschap voor Natuur en Bos en de Provincie Limburg. Opmerkelijk op dat vlak is de bijna 40 jaar lange samenwerking met Defensie. "De Zwarte beek stroomt deels door het militair domein van Leopoldsburch. Op een bepaald moment hoorde ik dat de militairen gestart waren met vennen te draineren en natte heide droog te leggen. Enkele voormalige Wielewalers die er ook al beheer hadden gedaan, reageerden hiertegen. Ik ben gaan praten met de kampcommandant en legde hem uit dat hun werkzaamheden een ramp betekenden voor de natuur. Hij aanvaardde mijn uitleg, de werken zijn onmiddellijk stilgelegd en de sloten werden deels opnieuw gedempt. Hierdoor was de basis gelegd voor een goede relatie met de militairen. Zo kreeg Natuurpunt een gebied van ongeveer 700 ha van het militair domein in concessie voor natuurbeheer."

Foto: Regionaal Landschap Lage Kempen

Heimans en Thijssse Prijs

De Nederlandse Heimans en Thijssse Stichting reikt om de twee jaar de Heimans en Thijssse Prijs uit aan iemand die zich op verdienstelijke wijze heeft ingezet voor de natuur. Jac. P. Thijssse en Eli Heimans waren in het begin van de vorige eeuw de grondleggers van de natuurbescherming in Nederland. Op zaterdag 25 september zal de Heimans en Thijssse Prijs aan Willy worden uitgereikt in het bezoekerscentrum De Watersnip in Koersel-Beringen. Natuurpunt wil Willy alvast van harte bedanken voor zijn jarenlange werk in de Vallei van de Zwarte Beek en hem feliciteren met het behalen van de prijs.

bezoeken. Het werd een groot succes. Een tachtigtal experts schreef brieven naar het Vlaams Gewest of de provincie Limburg om aan te klagen dat zo'n waardevol gebied zou worden aangetast. Voor die deskundigen was de Vallei van de Zwarte Beek immers hét voorbeeld van een intact beekdal."

Vanaf 1979 startte Willy met de aankoop van percelen in de vallei in Beringen. "In het begin was het zeer moeilijk omdat er geen geld was. Gelukkig waren er vrijwilligers die geld inzamelden met allerlei acties. Stilaan ontvingen we ook geld uit andere hoeken. Dankzij onder meer lokale serviceclubs, de Koning Boudewijnstichting, de Nationale Loterij en het Wereld Natuurfonds konden we heel wat percelen aankopen. Verder kregen we ook steun van gemeenten, de provincie Limburg, Vlaams Gewest en zelfs Europa waardoor we percelen konden aankopen in het hele beekdal."

Variatie in stand houden

Willy zette ook mee zijn schouders onder het beheer van de Vallei van de Zwarte Beek. "We richtten een beheercommissie en een technische beheerwerkgroep op en vrij snel kregen we ook hulp van een aantal professionele terreinmedewerkers. Bij het beheer van het gebied hebben we altijd getracht om de variatie

van het gebied in ere te houden. Die grote variatie in landschappen is er zowel in de lengte, van boven- naar benedenstroom, als in de breedte. Er zijn moerassen, natte graslanden, broekbossen, vennen enz... met daartussen een hele mooie kronkelende beek die aansluit op heide en bossen."

Het mooie, gevarieerde landschap van de Vallei van de Zwarte Beek lokt veel bezoekers. Te hoge recreatiedruk kan nefast zijn voor de natuur. "Europa, dat ook heel wat geld heeft geïnvesteerd in de uitbouw van het gebied, tikte ons hiervoor op de vingers. Het was een van de redenen waarom we samen met het Vlaamse Gewest, het provinciebestuur en de gemeente Beringen het bezoekerscentrum "De Watersnip" hebben opgericht. Hierdoor kunnen we de bezoekersstromen beter sturen en zoneren. Anderzijds wilden we mensen sensibiliseren en informeren over het gebied. We willen bezoekers wijzen op de unieke waarde van het gebied, zo'n uitgestrekt, gaaf beekdal is toch vrij zeldzaam."

Alert blijven

Tenslotte vraag ik of Willy nog toekomstdromen heeft. "Ik hoop dat meer mensen, vooral diegene die verantwoordelijk zijn voor het beleid, zullen inzien waarom natuur nodig is. Verder vind ik het belangrijk dat we ook in de toekomst alert blijven voor zaken die een bedreiging kunnen vormen voor het gebied zoals de Noord-Zuidverbinding, de afvalproblematiek (met Remo), intensieve landbouw en te hoge recreatiedruk in kwetsbare gebieden,... We moeten toch uitkijken dat we 40 jaar hard werk en investeringen niet zomaar weggooien door niet op tijd na te denken of we nog wel goed bezig zijn.

Ben jij ook gefascineerd door de Vallei van de Zwarte Beek en wil je het werk van Willy en zijn ploeg graag steunen? Lees dan zeker de brief bij dit Natuur.blad en steun het project. De natuur is je meer dan dankbaar!

Haboe, kriebelzotte Natuur Speurder! Hebben jullie het ook al gemerkt? De boomblaadjes toveren van geel, naar bruin en rood. Paddenstoelen floepen uit de grond. Het is herfst! Piepel en Soeza

Stoelen voor padden?

Ze hebben geen bladeren, stengels of wortels en ze zijn meestal niet groen, zoals planten.

Een paddenstoel is een soort schimmel. Maar er zijn heel veel verschillende soorten schimmels, denk maar aan het stuk kaas of een potje yoghurt dat iets te lang in de koelkast is blijven staan. Het gedeelte dat je boven de grond bij een paddenstoel ziet, is het vruchtlichaam. Meestal bestaat het vruchtlichaam uit een steel en een hoed. Hierin worden de zaden van de paddenstoel gemaakt. Omdat deze zaden zo klein zijn (net stof), worden ze "sporen" genoemd. Onder de grond of in het hout zit de zwamvlok. Je zou denken dat dit de wortels zijn, maar dit is de eigenlijke zwam. Ingewikkeld? Moest een appelboom geen boom zijn maar een zwam, dan zou de hele boom met takken, blaadjes en al onder de grond

zitten. Enkel de appels (vrucht) zouden net boven de grond komen piepen.

Er zijn heel wat paddenstoelen, zo'n 4000 soorten bij ons in België. Sommige zijn eetbaar, denk maar aan de champignons die je in de winkel kan kopen. Maar de meeste zijn smakeloos of hebben een vieze of scherpe smaak. Zoals je wel weet zijn er ook giftige paddenstoelen. Het vreemde is dat sommige dieren van die giftige paddenstoelen helemaal niet ziek worden, terwijl een mens er dood aan kan gaan.

Vroeger dacht men dat kabouters in paddenstoelen woonden, heksen er rond dansten of er gifdrankjes mee bereidden. Sprookjes natuurlijk, iedereen weet dat paddenstoelen gewoon paraplu's zijn voor de Boeboeks ... Niet te geloven!

Wist je dat:

Het grootste levende organisme op aarde een zwam is? Het is een gevreesde houtparasiet, de honingzwam, die in Amerika een heel bos tegelijk aantast. De ondergrondse zwamdraden beslagen bijna 2000 voetbalvelden. Die zwam is dan ook al 2400 jaar oud.

Tekeningen: Pascale Vantieghem

Buiten!

Ga op paddenstoelenspeurtocht en kijk naar de vraatsporen die je op de paddenstoelen ziet. Zijn het geprikte gaatjes (vogels op zoek naar insecten), knabbelsporen aan de rand (muizen) of gladde knabbelsporen bovenop de hoed (slakken)? Neem ook een spiegeltje mee. Zo kan je ontdekken of de paddenstoel plaatjes of gaatjes heeft, zonder deze te plukken! Slim, want paddenstoelen sieren in de herfst het bos voor iedereen. Voor heel wat dieren, zoals de eekhoorn, dienen ze trouwens als voedsel.

Micro-Macro

Weet je wat er in het vergrootglas te zien is? Je vindt de oplossing in dit tijdschrift. Mail je antwoord vóór 15 november naar natuurspeurder@natuurpunt.be en maak kans op een aankoopbon ter waarde van 10 euro in onze Natuur.winkel. Doen!

Groene vuile vingers:

Zoek een paddenstoel met een mooie platte hoed.

Als er nog enkele in de buurt staan mag je één hoed voorzichtig plukken. Thuis leg je deze op een zwart of wit blad in de buurt van de verwarming. Het is best om een leeg glas over de hoed te plaatsen, zodat de paddenstoel niet onmiddellijk uitdroogt.

Door de warmte zal de paddenstoel zijn sporen laten vallen en een mooie tekening maken op het blad. Trouwens, de onderkant van die paddenstoel, zijn het plaatjes of buisjes?

De natuur in!

2010 is het Internationale Jaar van de Biodiversiteit; een moeilijk woord om te zeggen dat we dit jaar extra veel aandacht besteden aan alle dieren- en plantensoorten om ons heen. Om dat te vieren, zet Natuurpunt elke maand 1 dier, plant of boom in de kijker: de Soort van de Maand. Eerder dit jaar stonden de staartmees, de hazelaar, de gewone pad, de metselbij, de grauwe vliegenvanger, het sint-janskruid, de dagpauwoog en de laatvlieger (een vleermuis) op ons podium, maar deze maand is het showtime voor de kruisspin! We vertellen je niet alleen alles wat je moet weten over die dikke spin, we schotelen je ook een leuke kleurplaat voor. Wie niet bang is van spinnen, kan meteen aan de slag! Anders kan je natuurlijk de kleurplaten afdrukken van alle andere Soorten van de Maand. Je vindt de info op www.natuurpunt.be/soortvandemaand en de kleurplaat op www.natuurpunt.be/kleurplaten.

Business and Biodiversity

BirdLife International, de koepel van natuurbehoudsorganisaties waarvan Natuurpunt en Natagora de Belgische vertegenwoordigers zijn, organiseerde van 1 tot 3 juni de bijeenkomst van de Raad van Bestuur van BirdLife in België. Aan deze meeting namen vertegenwoordigers uit alle werelddelen deel.

De delegatie bracht een bezoek aan natuurgebieden en had in het Europees Parlement een ontmoeting met Europees Commissaris Janez Potočnik. Hoogtepunt van het bezoek was de workshop en netwerkvond rond het thema "Business and Biodiversity" in het Chateau du Lac in Genval. Bestuursleden van BirdLife International, directeurs van Europese BirdLife partners en bestuurders van Natagora en Natuurpunt overlegden met topkaders van Belgische ondernemingen met internationale vertakkingen. Met dank aan Electrabel GDF Suez, de Europese Commissie en Chateau du Lac.

Feest op de Kalmthoutse Heide

Op **zondag 26 september** vieren we feest op de Kalmthoutse Heide. Natuurpunt nodigt alle donateurs en het grote publiek uit om het Stappersven te komen ontdekken wanneer de natuur er op zijn mooist is. Vanuit het bezoekerscentrum De Vroente organiseren we wandelingen naar het Stappersven, en er wordt gezorgd voor animatie, een hapje en een drankje. Voor wie niet al te ver wil wandelen, is er een pendelbus tussen De Vroente en de randparking in de omgeving van het Stappersven. Afspraak op zondag 26 september vanaf 10u in De Vroente in Kalmthout. We maken er een feest van voor het hele gezin! Meer info op www.natuurpunt.be/stappersven

ARGUSfotowedstrijd 2010, breng je stem uit en win!

Het verdict is gevallen, op www.argusfotowedstrijd.be kan je de beelden zien die de finale haalden van de ARGUSfotowedstrijd 2010. Nu kan jij je stem uitbrengen. Er zijn 2 publieksprijzen te winnen, een voor de foto met de meeste stemmen van jeugdige finalisten (17 jaar of jonger, over alle categorieën heen) en een voor de foto met de meeste stemmen van volwassen deelnemers. Bovendien kan ook jij in de prijzen vallen. Als je stemt, maak je kans om een compactcamera van Leica te winnen ter waarde van 560 euro of een prachtig fotoboek van ARGUS. www.ARGUSfotowedstrijd.be

Week van het Bos - in geuren en kleuren

De Week van het Bos is een heus begrip in Vlaanderen. Voor jong en oud het uitgelezen moment om de schoonheid van de Vlaamse bossen van dichtbij te ontdekken. Dit jaar zoomt de Week van het Bos in op de rijkdom aan planten en dieren die bossen herbergen: met de slagzin "In geuren en kleuren" zet de campagne het thema "biodiversiteit" in de kijker. Op 17 oktober vindt de slothappening "(ge)Zin in Zoniën" plaats waarvoor het Zoniënwoud haar mooiste (herfst)kleedje aantrekt om er een spetterend feest van te maken. Het Agentschap voor Natuur en Bos, de Vereniging voor Bos in Vlaanderen en de Gezinsbond slaan de handen in elkaar zodat je er kunt genieten van wandelingen, speurtochten, circusvoorstellingen tussen de bomen, een Technopolis wetenschapshow, ... De Week van het Bos gaat door van 10 tot en met 17 oktober. Iedereen op post! Meer info: www.natuurpunt.be/weekvanhetbos

International Youth Conference on Biodiversity - Nagoya (Japan), 21-28 Augustus 2010

In een gastvrij Japan maakten 100 jongeren uit 66 verschillende landen eind augustus hun opwachting om 8 dagen na te denken over het wereldwijde behoud van biodiversiteit in aanloop naar de COP 10 in Nagoya in oktober 2010. Eén van de deelnemers was Sarah De Schamphelaere, ook als vrijwilliger erg actief voor Natuurpunt. De conferentie omvatte de Jongerenverklaring die in oktober in Nagoya wordt

voorgelegd, het in kaart brengen van biodiversiteit via de 'Biodiversity World Map' en er werd gewerkt aan actieplannen voor jongeren om zelf uit te voeren na de conferentie. Jongeren met verschillende achtergronden zoals economen, juristen, ingenieurs en wetenschappers argumenteerden vanuit verschillende hoek en brachten de Jongerenverklaring tot een goed einde.

Foto: Walter Decoene

Vrijwilliger in de kijker

De bezige bij der Natuurpunt vrijwilligers

Luk Smets (56) is actief bij de afdelingen Hobokense Polder en Aartselaar, daar is hij penningmeester en administratieve kracht, verzorgt hij de websites, verstuurt hij nieuwsbrieven en helpt hij bij de redactie van de afdelingsbladen Polder.flits en Rupel.blad. Daarnaast zetelt hij als Natuurpuntafgevaardigde in de gemeentelijke milieuraad en Gecoro en is hij medecoördinator van de Behaagactie.

Tekst: Anneleen Van Thillo

Welk vrijwilligerswerk doe je het liefst?

Zoals je merkt ben ik nogal een "bureauman". Het meeste vrijwilligerswerk doe ik met de laptop, maar uiteraard geniet ik veel van wandelingen in de natuur en het bestuderen van fauna en flora. Ik probeer mijn deel bij te

dragen bij inventarisaties. Waarnemingen.be is daarbij een geweldig hulpmiddel

Binnen Natuurpunt staan jij en je vrouw bekend om de erg leuke dingen die jullie uitwerken.

Wat spoken jullie zo allemaal uit?

Ria zet zich in voor dezelfde afdelingen als ik. Zij coördineert de meeste educatieve activiteiten. Samen steken we veel tijd in het voorbereiden van uitstappen en week-ends. Een succesnummer zijn de kinderactiviteiten bij Natuurpunt Aartselaar en Rupelstreek.

Er doet een verhaal de ronde dat je het zelfs van op een ziektebed niet kan laten om voor Natuurpunt te werken. Een indianenverhaal of ben je écht zo'n bezige bij?

Dat is inderdaad waar. Enkele jaren geleden heb ik mijn kuitbeen gebroken. In het ziekenhuis heb ik flitsen voorbereid, die ik thuis meteen kon versturen van op mijn bed. Ook de andere administratieve taken gingen zonder onderbreking door. Vrienden boden spontaan aan om samen tochtjes te maken op trajecten die met rolstoel te doen waren. Dat was hartverwarmend. Ik testte toen ook enkele rolstoelvriendelijke paden van Natuurpunt uit.

Wat motiveert je binnen Natuurpunt?

Wij willen met onze inzet anderen motiveren om een goede Natuurpuntwerking in onze regio uit te bouwen. Maar uiteraard moeten we zelf ook constant aangemoedigd worden. Onze grootste motivatie vinden we binnen onze vriendenploeg. Ik dank langs deze weg dan ook de besturen van de drie afdelingen voor hun warme samenwerking en inzet. Maar ik denk daarbij ook onmiddellijk aan noeste medewerkers zoals onze gidsen en beheerploegen en de vele andere facultatieve medewerkers.

Wil je het volledige interview lezen of zelf vrijwilliger worden? Neem dan snel een kijkje op

www.natuurpunt.be/vrijwilliger

Low Impact Maand

Wist je dat je, door 's nachts de luiken van verwarmde kamers te sluiten, de ecologische voetafdruk van je gezin met 300 m² per jaar kan laten dalen? Goed voor een besparing van 50 tot 80 euro! Of dat er door de kraan bij het tandenpoetsen open te laten al snel meer dan een liter water per dag verloren gaat?

Ecologisch afslanken is niet zo moeilijk, maar vaak heb je de juiste tips en adviezen nodig. Wetenschapsblad Eos en Natuurpunt willen je hierbij graag helpen. De klimaatconferentie van eind november en begin december in het Mexicaanse Cancún is een mooie aanleiding om een maand lang de aarde te sparen. November wordt zo Low Impact Maand. Wie zich inschrijft, en dat kan vandaag al op

www.eoslowimpactmaand.eu, krijgt tientallen tips om zijn impact op het milieu te verkleinen. Door de tips over mobiliteit, elektriciteit, afval, voeding, water en verwarming uit te voeren, verzamel je punten en kan je je score vergelijken met andere deelnemers en de gemiddelde Vlaming.

Achter het puntensysteem en de tips zit heel wat studiewerk dat door de milieubeweging Ecolife wordt geleverd. Op de website van www.eoslowimpactmaand.eu vind je naast de tips ook alle wetenschappelijk verantwoorde achtergrondinformatie, dossiers en links naar interessante websites.

eos
MAANDBLAD OVER WETENSCHAP

Activiteiten vol paddenstoelen

Eropuit!

De herfst is traditioneel het paddenstoelenseizoen. Wil je graag met een gids op stap om meer te leren over die prachtige verschijningen? Hieronder vind je een greep uit onze paddenstoelenwandelingen. www.natuurpunt.be/activiteiten

Antwerpen

2 oktober 2010

Paddenstoelentocht in het Vrieselhof

Samenkomst: 14u, Parking van het Vrieselhof, Schildesteeweg, Oelegem
Contact: Roger Huysmans, 03-324 88 05, antwerpennoord@natuurpunt.be

3 oktober 2010

Herfstwandeling Breeven

Samenkomst: 14u, Vaartstraat, Geel
Contact: Jeannine Simonis, 014-59 31 65, jeannine.simonis@telenet.be

3 oktober 2010

Paddenstoelenwandeling in het Landschap De Liereman.

We maken kennis met de wonderlijke wereld van de paddenstoelen. Je hoeft zeker geen specialist te zijn om van deze tocht te genieten.

Samenkomst: 9u, Schuurhovenberg 43, Oud-Turnhout
Contact: Ludo Huibrechts, 014-45 06 46, natuurpunt.dewulp@skynet.be

10 oktober 2010

Paddenstoelenwandeling in De Uitlegger

Samenkomst: 10u, Ingang De Uitlegger, Heidestraat-Zuid tegenover huisnummer 157, Kapellen

Gele hoorntjes. Foto: An De Wilde

Contact: Natuur.huis, 03-541 58 25, antwerpennoord@natuurpunt.be

Limburg

3 oktober 2010

Herfsttocht en paddenstoelenwandeling

Samenkomst: 14u, Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7/2, Koersel
Contact: Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip, 011-45 01 91, watersnip.anb@vlaanderen.be

17 oktober 2010

Boswandeling dwars door de Willekensberg

Samenkomst: 14u, Beukeboomstraat, Lummen
Contact: Dirk D'Hondt, 0473-75 15 84, dirk.dhondt@base.be

17 oktober 2010

Herfsttocht met aparte kinderwandeling en excursie paddenstoelen

Samenkomst: 14u, Kamertstraat in Hechtel
Contact: Krista Bovens, 011-73 12 79, natuurpunt.hechtel-eksel@skynet.be

Oost-Vlaanderen

30 september 2010

Herfst in de Kalkense Meersen

Samenkomst: 9u, Kalkendorp, Kalken
Contact: Lieve Van Bockstael, 0486-46 08 71, groenelieve@telenet.be

3 oktober 2010

Herfstwandeling in het Etbos

Vogelfestival 18 & 19 december, Damme

Vanaf oktober tot eind januari verblijven de "vriezeganzen" in onze Oostkustpolder (West-Vlaanderen) om te overwinteren. Wil je onze wintergasten beter leren kennen? Kom dan naar het jaarlijkse Vogelfestival in Damme. Je kan deelnemen aan wandelingen, fiets-tochten, eropuit trekken met een toeristentrein...

Alle info op www.natuurpunt.be/vogelfestival

Samenkomst: 14u30, Etbos 4, Moerbeke-Waas
Contact: Andre Van Peteghem, 09-346 64 68,
andre.vanpeteghem@skynet.be

Vlaams-Brabant

3 oktober 2010

Paddenstoelenwandeling

Over buisjes, plaatjes en doempers. Paddenstoelen spreken tot de verbeelding: ze verschijnen snel en verdwijnen even vlug. Wat is hun rol in het bos en

hun band met kabouters en reuzen.
Samenkomst: 14u30, H. Torleylaan 100, Huizingen
Contact: Piet Onnockx, 02-380 17 52,
piet.onnockx@telenet.be

West-Vlaanderen

3 oktober 2010

Paddenstoelen in Wallemote-Wolvenhof

In het provinciedomein Wallemote-Wolvenhof leven de oude bomen noodgedwongen samen met een grote verscheidenheid aan paddenstoelen. Russula's, melkzwammen en vele andere zijn er te bewonderen.

Samenkomst: 10u, Kokelarestraat, Izegem
Contact: Frank Vandendriessche, 056-22 71 39,
vandendriessche.frank@skynet.be

6 oktober 2010

Paddenstoelen in provinciedomein De Palingbeek in Zillebeke

In loof- en naaldbos is de variatie en

ook het grote aantal soorten aan paddenstoelen zeer uitgebreid.

Samenkomst: 13u30, Begijnenbosstraat, Zillebeke
Contact: Christine Hanssens, 056-21 23 13

10 oktober 2010

Paddenstoelenwandeling in Beisbroek

In Beisbroek treffen we een rijke variatie aan zwammen, vooral op het heideterrein kun je de vliegenzwammen of het eekhoortjesbrood niet missen.

Samenkomst: 14u, Diksmuidse Heerweg, Brugge
Contact: Wim Jans, 0498-29 61 26,
jans-pillen@village.uuunet.be
Opmerking: Meebrengen: stevige schoenen, loep, paddenstoelengids.

17 oktober 2010

Paddenstoelen in Provinciedomein Baliekouter

In dit relatief jonge gebied vinden we een groot aantal kleurrijke paddenstoelen.

Samenkomst: 14u, Ommegangstraat, Wakken
Contact: Frank Vandendriessche, 056-22 71 39,
vandendriessche.frank@skynet.be

24 oktober 2010

Paddenstoelen in vele vormen en kleuren

Samenkomst: 9u30, Doorniksesteenweg, Kortrijk
Contact: Trees De Prest, 056-20 05 10,
natuurpuntkortrijk@telenet.be

27 oktober 2010

Op zoek naar paddenstoelen in het Hannecartbos

Samenkomst: 9u, Schaapsdreef 29, Kortrijk
Contact: Christine Hanssens, 056-21 23 13

Niet te missen!

26 september: Benefietconcert voor de Gulke Putten (Wingene)

26 september: Feest op het Stappersven/Kalmthoutse Heide (Kalmthout)

26 september: Happening De Keignaert (Oostende)

2 oktober: Natuur.dag (Overijse)

10 oktober: Natuurhappening Tienen

16 oktober: Nacht van de Duisternis

23-24 oktober: Dag van de Trage Weg

24 oktober: Opendeurdag Fort 7 (Wilrijk)

5-7 november: Groot Heroïsch Werkweekend Stappersven/Kalmthoutse Heide (Kalmthout)

Alle info en meer activiteiten op www.natuurpunt.be/nationaleactiviteiten

3 november 2010

Paddenstoelen in het bos Den Doel

Tot diep in de herfst is het provinciedomein bekend om zijn gevarieerde paddenstoelenflora.

Samenkomst: 13u15, Albertstraat, Zonnebeke
Contact: Frank Vandendriessche, 056-22 71 39

14 november 2010

Paddenstoelen in Provinciedomein 't Veld

Samenkomst: 14u, Aardbeienstraat, Ardooie
Contact: Christine Hanssens, 056-21 23 13

In de kijker... Cursus

Paddenstoelen voor beginners

Enkele theoretische lessen laten je kennis maken met de algemene mycologische begrippen, de indeling van het zwammenrijk, de ecologische aspecten van zwammen, actuele literatuur rond zwammen en giftigheid en eetbaarheid van paddenstoelen. Tijdens de excursie(s) ligt het accent niet enkel en alleen op het opsporen van de juiste paddenstoelennaam, maar ook op het herkennen van grotere groepen. Schrijf je snel in want de meeste cursussen starten eind september of begin oktober.

Meer info over de cursussen vind je op www.natuurpunt.be/cursussen

Welkom in het beloofde land voor de natuurliefhebber

Hula vallei

In het uiterste noorden van Israël aan de Libanese grens en ten westen van de Golanhoogte ligt de prachtige Hulavallei (177 km²). Het is een waterrijk gebied met veel afwisseling: water, moeras, sloten, rietvelden en akkers. Dit maakt de Hulavallei tot een vijfsterren foerageerplaats op de vogeltrekroute tussen Europa en Azië, en Europa en Afrika. Jaarlijks passeren hier op weg naar hun zomer- of winterverblijf 500 miljoen vogels van bijna 400 verschillende soorten. Tot 1950 bestond het landschap van de Hulavallei, in het noorden van Israël, uit het Hulameer en de aangrenzende moerassen. Toen werd besloten om het gebied leeg te pompen om landbouwgrond te winnen en tegelijkertijd de malariamug te bestrijden. Dit bleek een vergissing, want de turfgrond die overbleef was slechte landbouwgrond en in de turf laag ontstonden ondergrondse branden die moeilijk te doven waren. Het achtergebleven fosforpoeder vervuilde het Meer van Galilea.

In 1993 werd het roer omgegooid; men liet weer water in de Hula lopen en het natuurlijke landschap werd gedeeltelijk gereconstrueerd. Het heeft, gek genoeg, geleid tot een bijna Nederlands poldergebied van vlakke groene weiden afgewisseld met sloten en rietkragen. De trekvogels en de vogelliefhebbers ontbreekt het er bijna aan niets. Het aantal vogels dat hier tijdens de trek op krachten komt, neemt elk jaar toe. Vorig jaar tijdens de winter waren er pieken van meer dan 40.000 kraanvogels afkomstig uit het noorden van Rusland. De kraanvogels brengen de nacht door in het ondiepe water, waar ze het veiligst zijn voor roofdieren zoals jakhalzen. In het najaar doen de kraanvogels zich te goed aan de overblijfselen van de oogst van pindanoten en kikkererwten. Maar in de zaaitijd lopen de spanningen op. In principe bestaat er een akkoord tussen de organisaties die het gebied beheren en de boeren uit de omgeving. In de wintermaanden wordt dagelijks drie ton graan verspreid in een gebied dat speciaal voor de vogels is bestemd, tweehonderd ton elke winter.

Israël is vaak in het nieuws met politieke of religieuze gebeurtenissen, slechts zelden gaat het over de natuur. Op een kruispunt van drie continenten en met vier verschillende klimaatzones heeft Israël enorm veel te bieden voor een land dat een stuk kleiner is dan België. Van de Mediterrane kust tot de besneeuwde berg Hermon, van het meer van Galilea tot de woestijn van Negev, van de kleurvolle koraalriffen van de Rode Zee tot de levensloze diepte van de Dode Zee: welkom in het beloofde land voor de natuurliefhebber. Maar het milieu is de laatste decennia onder druk komen te staan door de grote bevolkingsaan groei en urbanisatie, de welvaartsaan groei en de nood aan transport. Gelukkig zitten onze BirdLife collega-natuurbeschermers van de SPNI-Society for the Protection of Nature in Israël, met 100.000 leden de grootste van het land, niet stil. We nemen je mee op najaarstrek van de noordelijke Hulavallei tot de zuidelijke stranden van Eilat.

Tekst: Peter Onkelinx

Roze pelikanen. Foto: Vilda/Ludo Goossens

Een andere bezoeker die het gebied kleur geeft is de roze pelikaan. Met een spanwijdte van meer dan 3 meter en een bek van 40 cm is hij erg indrukwekkend. Net als vele andere lichtgekleurde vogels heeft de roze pelikaan zwarte vleugelveren. Dit komt door de aanwezigheid van het zwarte pigment melanine dat de vleugelveren sterker maakt. De pelikaan begint zijn vlucht vanaf het water als een te zwaar geladen vliegtuig: hij heeft een klungelig loopje en slaat hard met de vleugels. Maar eens in de lucht vliegt hij majestueus. De pelikaan is een sociale vogel. Ze migreren in V-formaties in groepen van honderden tot duizenden exemplaren, ze leven en jagen in groep en broeden graag dicht bij elkaar. Een pelikaan eet meer dan een kilo vis per dag. Een probleem voor de visboeren die delen van de Hulavakke hebben gecultiveerd tot visboerderijen. Ze proberen de pelikanen op alle mogelijke manieren weg te houden van hun visvijvers. Ze spannen netten maar hierin geraken de vogels verstrikt. Of ze maken lawaai en zwaaien met

opzichtige voorwerpen. De best werkende oplossing tot nu toe is het uitzetten van vis op de voor pelikanen vrij toegankelijke vijvers en plassen.

Dankzij de verenigde inspanningen van de natuurverenigingen wordt de Hula nu beschouwd als één van de meest bezochte vogelgebieden ter wereld. Door dit succes is het natuurpark niet meer vrij toegankelijk. Er bestaan strikte regels en afspraken over de toegangsgebieden, het aantal bezoekers en de begeleiding.

Israëls dorst naar water

Israëls voornaamste milieuprobleem is het tekort aan water. De neerslag is onregelmatig en ongelijk over het land verdeeld. In het noorden valt meestal voldoende neerslag, maar in het zuiden niet. De temperatuur stijgt en bovendien viel er de laatste jaren veel minder neerslag dan gemiddeld. De prijs van het leidingwater is er op enkele jaren tijd verviervoudigd.

De regering probeert aan de tekorten tegemoet te komen door de bouw van ontziltingsinstallaties maar deze werken vorderen langzaam en ontzilten is een energievretende techniek.

Het Meer van Galilea kan een nieuw mirakel gebruiken. Op een diepte van 200 meter onder de zeespiegel en met een oppervlakte van 166km² is dit het enige zoet-waterreservoir. De maximum diepte is 44 meter en dat

is 5 meter minder dan in 2004. Dit heeft gevolgen voor de vispopulatie. Ook de kwaliteit van het drinkwater daalt omdat het zoutgehalte stijgt. Angstvallig wordt het waterpeil tijdens de regenmaanden gevolgd, in de hoop dat het zal voldoen aan de verhoogde vraag en de lange periode van droogte tijdens de zomer. Ook hier is de enige oplossing ontzilten van zeewater om de druk op het meer te verlagen.

Eén van de pijnlijkste plekken waar Israël's watertekort duidelijk wordt, is de Dode Zee. Bijna alle waterbronnen die uitmonden in de Dode Zee worden gebruikt voor irrigatie en drinkwater door de kibboets, hotels en de dadelbomenplantages

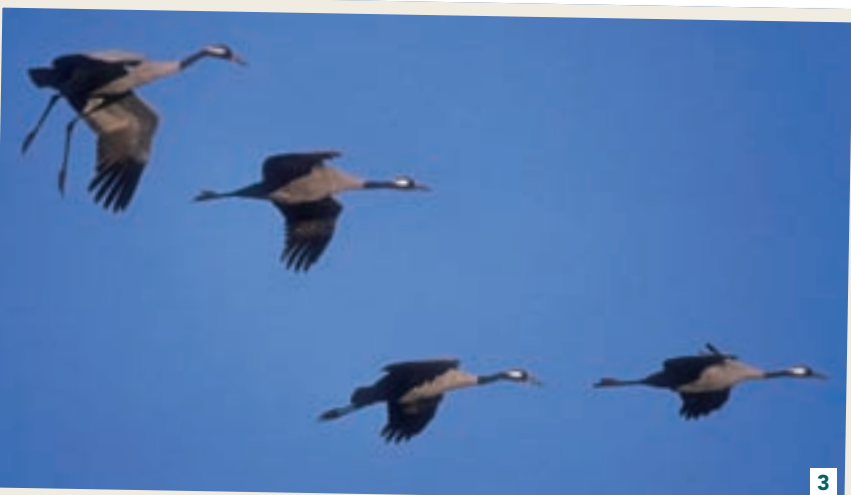

in de vallei. Alleen bij zeldzame harde regenbuien stromen de riviertjes nog tot aan de binnenzee. Zo wordt het water van de rivier de Jordaan in het Meer van Galilea opgevangen, waarna het met Israël's "National Water Carrier" door het hele land en tot in de Sinai woestijn wordt gedistribueerd. Door het afsnijden van de wateraanvoer uit het Meer van Galilea is de oppervlakte van de Dode Zee op 50 jaar tijd met een derde afgenomen en is de kustlijn op sommige plaatsen kilometers teruggetrokken. Aan het huidige tempo zal de Dode Zee in 2050 volledig verdwenen zijn.

De belangrijkste waterleverancier van de Dode Zee, de Jordaan, is inmiddels nog maar enkele meters breed en oogt als een veredelde sloot. Het is niet langer de bruisende gevarieerde habitat die het vroeger was. De grote boosdoener van die achteruitgang, in zowel Israël als Jordanië, is ook hier de geïrrigeerde en van overheidswege gesubsidieerde landbouw en de bevolkingstoename. Sinds 1970 is het bevolkingsaantal gestegen van 3 naar 7 miljoen. Om het tij te keren voert de Wereldbank een onderzoek om te kijken of de Dode Zee kan verbonden worden met de Rode Zee. Dit om water te transporteren en het peil van de Dode Zee terug te verhogen. De drie opties zijn een tunnel met gebruik van de zwaartekracht; een combinatie van kanalen en pijplijnen of een pijplijn van 6 parallelle buizen met een diameter van 3 meter en aangedreven door pompen. Naast de haalbaarheid en kostprijs gaat veel studiewerk naar de impact van die oplossing, zodat hierdoor geen nieuwe aanslag op de natuurlijke omgeving gebeurt. Conclusies voor een ultim plan van aanpak worden ten vroegste verwacht in 2011.

Een mooi natuurgebied ten westen van de Dode Zee is Ein Gedi. Het is een woestijngebied dat doorstroomd wordt door twee nooit opdrogende stroompjes die ontspringen in het Judeagebergte. De combinatie van woestijn en rotsen met een voortdurende

3

1 Voor de drooglegging van de Hulavallei broedde de bastaardarend in het moerasgebied, nu overwinteren ze er enkel. Foto: Wim Claes
 2 De Har Hanegv Fieldschool. Foto: Hen Yannay, Director of SPNI's Har HaNegev 3 Kraanvogels. Foto: Vilda/Yves Adams 4 Zicht op de Ramonkrater. Foto: Hen Yannay, Director of SPNI's Har HaNegev Field School

4

aanwezigheid van water zorgen voor prachtige watervallen en bassins. Dit, in contrast met de hitte en een kurkdroge omgeving, zorgt voor een grote verscheidenheid aan planten en dieren op een diepte van 400m onder zeeniveau. Nog steeds leven hier wolven en hyena's, maar door overbejaging zijn ze erg bedreigd. Steenbokken en klipdassen zal je makkelijk zien langs de wandelroutes. Ook Israël's vermoedelijk laatste levende luipaard loopt hier nog rond voorzien van een zendertje.

Naturopvoeding in Israël

De SPNI (Society for the Protection of Nature in Israel) bestrijdt de waterproblematiek ook via de "Field Schools". Dit is een netwerk van natuurscholen met als doel te informeren, te beschermen en te onderzoeken. De scholen passen binnen de visie van de SPNI: "leer het de kinderen en zij zullen het hun ouders leren".

Dit jaar is het programma voornamelijk toegespitst op "water". Kinderen leren het belang van water en hoe ermee om te gaan. De kinderen nemen deze kennis mee naar huis maar nadien gaan ze met SPNI-begeleiders ook terug naar hun school om het waterbeleid daar van dichtbij te bekijken en hun verworven kennis in de praktijk om te zetten. Ze maken hun medeleerlingen en directies attent op het spaarzaam omgaan met water. In sommige scholen slaagden ze erin om een "grijs water" systeem te installeren. In een grijs water systeem wordt het water na gebruik in keuken, douche of wastafel samen opgevangen met het regenwater. Alleen het toiletwater gaat rechtstreeks naar het riool. Dit "grijze" water is slechts licht vervuild en kan na filtering prima gebruikt worden voor het doorspoelen van het toilet, schoonmaakwerkzaamheden of voor het besproeien van de tuin. Er zijn 15 Field Schools, allemaal bieden ze begeleide wandelingen of natuurpresentaties aan. Ook logeren is er mogelijk.

Projecten in de kijker

Drie natuurbewoudsprojecten verdienen een bijzondere vermelding. Het eerste project, "Neot Kedumim" ligt halverwege tussen Jeruzalem en Tel Aviv en bestaat uit een netwerk van natuurlijke en agrarische landschappen. Je vindt er honderden plantensoorten, wilde en gedomesticeerde dieren, oude en gereconstrueerde olijfolie- en wijnpersen en waterreservoirs.

Het tweede project is "Eretz Makhteshim" (Kraterland), een ecologisch uniek gebied in de Negev woestijn. De vijf kraters in de Oost-Sinaï zijn unieke geologische verschijnselen. Deze geërodeerde valleien geven een uitzonderlijk uitzicht op de geomorfologische evolutie en bezitten een rijkdom aan mineralen en een waardevol ecologisch systeem.

En tenslotte het "koraalrif van Eilat". In het diepste zuiden ligt Eilat aan de 7 km kuststrook die Israël heeft aan de Rode Zee. Het koraalrif van Eilat wordt beschouwd als een nationale schat en is beschermd sinds 1956. Jaarlijks komen duizenden sportduikers naar hier om zich onder te dompelen in de kleurenpracht. Het rifecosysteem is een van de meest gevarieerde ter wereld: 1270 verschillende soorten vis, behorend tot 157 families hebben daar hun thuis samen met honderden soorten koraal en 1120 soorten weekdieren. De rijke fauna van de Rode Zee trekt grote gewervelde zeedieren zoals walvissen, haaien, zeekoeien en dolfijnen aan. De stranden zijn een broedplaats voor zeeschildpadden.

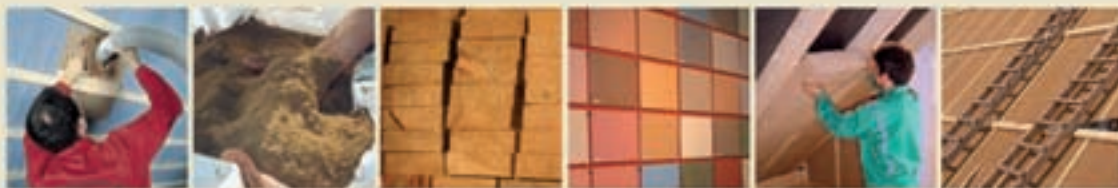
Meer info: www.teva.org.il/english

ECOLOGISCH ÉN GEZOND (VER)BOUWEN ?

Alles wat u nodig hebt voor nieuwbouw, verbouwing en decoratie !
25 jaar ervaring in duurzame, natuurlijke en betaalbare oplossingen.
Gezond voor u en voor het milieu. Bezoek onze toonzaal waar
bio-ecologisch bouwen tot in de kleinste details wordt gedemonstreerd.

KMO Kwikaard 108
2980 Sint-Antonius Zoersel
Tel 03 384 19 07
Fax 03 385 08 41
info@ecologischbouwen.be

onderdakplaten, gevelplanken, natuurpleisters en mortels, kalklei, cellulose-, houtwol- en
vlasisolatie, houten vloeren, tadelakt, leemproducten, natuurverf, hout-behandeling, meubelplaten, ...

www.ecologischbouwen.be

Genieten in landelijke stijl

INTERIEUR- EN TUINDECORATIE, BROCANTE,
CULINAIRE HAL, ARTS & CRAFTS, HOBBY & MODE

WWW.COUNTRYSIDE.BE

2 euro korting per ticket via on line voorverkoop

organised by **artexis**

Nieuwsblad.be

Vitaya®

COUNTRYSIDE

POWERED BY
nest

FLANDERS EXPO

30 okt. – 2 nov.

Noorwegen- en Laplandspecialist!

www.norge.be

Rondreizen via typisch
Noorse vakantiehuizen
Hotelreizen
Hurtigruten cruise
Winter in Lapland

NORDIC INFO
Uw reisagent voor Scandinavië

Nordic Info - lic 7039
052 55 52 54

win een reis
naar Finland*

Model met bakoven

Geef je spaargeld een warme toekomst

Een Tulikivi is een veilige investering voor je spaargeld, dat zich snel terugverdient door lage brandstofkosten. Het houtverbruik ligt uitzonderlijk laag en je mag ook goedkoop hout branden, zoals den of populier.

Het geheim schuilt in het warme speksteenhart van Tulikivi. Het is geen metalen haard bekleed met speksteen ! Alleen in een echt massieve speksteenkachel volstaan 2 tot 4 uur stoken voor 12 tot 24 uur behaaglijke en gezonde stralingswarmte.

En dan spaart u ook echt het milieu : geen broeikaseffect en topresultaten inzake CO en fijnstof conform de nieuwe testnorm EN 15250.

Meer dan 60 basismodellen van klassiek tot modern, eventueel met een bakoven of een warme bank. Met de nieuwe pelletbrander kan u zowel hout als pellets stoken.

Vraag ook naar onze acties !

* Vraag het wedstrijdformulier op een Tulikivi Avond.
Wedstrijd zonder aankoopverplichting.

Ook speksteen binnenin.

TULIKIVI

Voor een toonzaal in uw buurt en een gratis brochure :
» www.0041.dutry.info
» Tel : 056 77 60 90 - Fax : 056 77 42 94
» TULIKIVI Belgium - Jagershoek 10 - 8570 Vichte

Bouwpartner met eco-label
van het Vlaams Instituut voor
Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen

NAB 0041

Heerlijk fruitig!

Provamel®

Provamel. Da's bewust genieten.

Provamel goochelt met de heerlijkste Yofu-variëteiten. Op basis van biologische soja, romig en licht verteerbaar ... Yofu is heerlijk bij het ontbijt en lekker als tussendoortje of dessert. Dankzij het nieuwe recept smaken onze Yofu's nu nóg fruitiger.

Wist je dat alle Provamel-producten sinds 2010 CO₂-neutraal geproduceerd worden?

Wil je meer weten over onze duurzame aanpak:
www.provamel.com

PROVAMEL. LOVE YOUR FUTURE

natuurpunt
natuur voor iedereen

Verhuisd? Vragen over lidmaatschap?

Om te voorkomen dat je het volgende nummer van dit tijdschrift niet zou ontvangen, meld ons vandaag nog jouw nieuw thuisadres. Neem daarvoor contact op met onze ledenadministratie, 015-29 72 51 of ledenadministratie@natuurpunt.be. Hier kan je ook terecht met alle vragen of problemen over je lidmaatschap.

Dienst: natuurbeheer, studie, communicatie, beleid, financiën, personeel, algemene zaken.

Coxiestraat 11, 2800 Mechelen,
015-29 72 20,
info@natuurpunt.be,
www.natuurpunt.be
geopend ma-vrij: 9u-17u

Dienst: Educatie & museum

Graatakker 11, 2300 Turnhout,
014-47 29 55,
educatie@natuurpunt.be

Natuurpuntwinkel

Stationstraat 40, 2800 Mechelen
www.natuurpunt.be/winkel,
winkel@natuurpunt.be, 015-43 16 88

Bij sommige bezoekerscentra en secretariaten is er een kleine winkel. Die herken je aan het winkelkarlogo.

Bezoekerscentra

NMC De Bourgoyen, Stad Gent i.s.m.

Natuurpunt,
Driepikkelstraat 32, 9030 Gent, 09-216 44 78,
bc.bourgoyen@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Landschap De Liereman,
Schoorhovenberg 43, 2360 Oud-Turnhout,
014-42 99 66, bc.deliereman@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Hageven,
Tussenstraat 10, 3910 Neerpelt, 011-80 26 77,
bc.hageven@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Mechels Rivierengebied,
Muizenhoekstraat 7, 2812 Muizen-Mechelen,
015-43 61 09,
bc.mechelsrivierengebied@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Uitkerkse Polder,
Kuiperscheeweg 20, 8370 Uitkerke-Blankenberge,
050-42 90 40,
bc.uitkerksempolder@natuurpunt.be

Vlaams bezoekerscentrum de Otter
i.s.m. Natuurpunt, De Blankaart,
Iepersteenweg 56, 8600 Woumen-Diksmuide,
051-54 52 44,
deblankaart@natuurpunt.be

Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip i.s.m.
Natuurpunt, Vallei van de Zwarte Beek,
Grauwe Steenstraat 7/2, 3582 Koersel-Beringen,
011-45 01 91, watersnip.anb@vlaanderen.be

Bezoekerscentrum Huize Ernest Claes
E. Claesstraat 152, 3271 Zichem, 013-32 63 60,
bc.huizeernestclaes@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum De Klapekster
Kolonie 41, 2323 Wortel, 03-314 24 15,
bc.deklapekster@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum 't Vloot
Demerstraat 60, 3560 Linkhout, 013-55 63 81,
bc.tvloot@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Kiewit,
Putvenneststraat, 3500 Hasselt, 011-24 60 20,
bc.kiewit@natuurpunt.be

Voor openingsuren kijk je best op
www.natuurpunt.be/bezoekerscentra

Regionale secretariaten

West-Vlaanderen: De Blankaart, Iepersesteenweg 56, 8600 Woumen (Diksmuide),
westvlaanderen@natuurpunt.be

Oost-Vlaanderen: Kortrijksepoortstraat 192,
9000 Gent, oostvlaanderen@natuurpunt.be

Limburg: Kiewitdreef 5, Domein Kiewit, 3500 Hasselt,
011-24 60 20, info@natuurpuntlimburg.be

Vlaams-Brabant: Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo,
016-25 25 93, vlaamsbrabant@natuurpunt.be

Antwerpen: Steenstraat 25, 2180 Ekeren,
03-541 58 25, antwerpennoord@natuurpunt.be

Redactie

Eindredacteur: Sofie Versweyveld,
015-29 72 24, sofie.versweyveld@natuurpunt.be

Illustraties: Jenny Dedoncker

Beeldmateriaal Natuur Speurder

Met dank aan Geert Vanhulle

Prepress

Check-it.eu cvba
F. Lousbergskaa 105/1, 9000 Gent
09-265 85 76, info@check-it.be

Druk

Drukkerij Corelio Printing nv. Erpe-Mere
Papier: 75% gerecycleerd, 25% chloorvrije vezels van verantwoord beheerde bossen.
Oplage: 88.000 exemplaren

Verantwoordelijke uitgever

Willy Ibens, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Lid worden van Natuurpunt

Het lidmaatschap bedraagt € 24 per kalenderjaar en is geldig voor het hele gezin. Overschrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB.

Abonnementen op Natuur.focus en Natuur.oriolus

Leden van Natuurpunt kunnen zich abonneren op de gespecialiseerde tijdschriften Natuur.focus en Natuur.oriolus. Het abonnement kost € 8,5 voor elk van deze tijdschriften. Wie intekent op beide tijdschriften betaalt slechts € 14,5. Dit bedrag is over te schrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB met vermelding van de titel van het tijdschrift en (indien mogelijk) je lidnummer. Lidgeld en abonnementen kunnen samen worden betaald indien duidelijk wordt vermeld welk(e) tijdschrift(en) men wenst.

Donateurs

Voor giften vanaf € 30 krijgt u een fiscaal attest. Giften mogen worden gestort op rekening 293-0212075-88, IBAN: BE56 2930 2120 7588, BIC: GEBABEBB. Indien een projectnummer of projectnaam wordt vermeld, gaat de gift naar het bedoelde reservatenfonds.

Nalatenenschappen en legaten

Geregeld besluiten mensen om via een nalatenenschap of legaat ons natuurbehoudswerk te steunen. Dat is niet alleen een goede zaak voor onze vereniging, ook de legataris zelf verzekert er zich van dat flink wat minder erfenisrechten naar de staatskas vloeien dan bij een gewone erfenis. Overweegt u ook om die stap te zetten en onze vereniging te begunstigen, dan raden we u aan een notaris te raadplegen. Die kan u exact meedelen hoe u te werk moet gaan en welke formule het best bij u past.

Voor nog meer inlichtingen over de mogelijkheden van legaten en schenkingen ten voordele van ons natuurbehoudswerk, kan u terecht bij Willy Ibens, algemeen directeur Natuurpunt, 015-29 72 52. Hij zal graag antwoorden op uw vragen.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Voor diverse projecten her en der in Vlaanderen kan Natuurpunt rekenen op de financiële rugsteun van de Europese Unie in het kader van het Life-programma.

Onze vereniging kan haar doelstellingen realiseren dankzij de steun van onze hoofdsponsors: Aardgas, Linea Trovata SunTec nv, Nationale Loterij, Torfs en Triodos.

Nationale Loterij
creëert kansen 6

TORFS
Schoenen met naam

Triodos Bank

Al onze partners vind je op
www.natuurpunt.be/partners

Meer leven in en rond proper water

Onze Vlaamse waterlopen herademen stilaan. Dat merken we onder andere aan het groeiend aantal vervuilingsgevoelige vissen en waterbeestjes dat weer opduikt. Het is weliswaar een voorzichtige tendens maar duidelijk één in de goeie richting. Bij de oprichting van Aquafin in 1990 werd slechts 30 % van het huishoudelijk afvalwater in Vlaanderen gezuiverd. De rest stroomde rechtstreeks de natuur in, met desastreuze gevolgen. In opdracht van het Vlaamse Gewest kon Aquafin in twee decennia een groot deel van de achterstand wegwerken door een versnelde uitbouw van de waterzuiveringsinfrastructuur. Ondertussen bedraagt de zuiveringsgraad al 75 % en is de klemtoon verschoven van uitbouw naar optimalisatie.

foto Hans Van Rafelghem - www.hansvr.com

De libel is een goede barometer voor de waterkwaliteit. Bepaalde soorten libellen houden zich op in de buurt van stromend water. Hun larven hebben zuurstofrijk water nodig om te overleven. Daarom, en natuurlijk ook om zijn schoonheid, koos Aquafin dit diertje als symbool voor zijn twintigste verjaardag.

